БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЭ

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

...)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 60 (4952)
СРЕДА
МАРТЫН
20
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СТАЛИНСКА ТҮСЭБ ХЭРЭГ ДЭЭРЭ ГҮЙСЭДХЭГДЭХЭ!

Советскэ гүрэнэй засаг түрын дээдэ орган—СССР-эй Верховно Совет болбол 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ тухай правительствын табиhан табанжэлэй түсэбые зүбшэн хэлсэжэ байна. Тэрэ түсэбые хаража үзэлгэ хадаа эдибхитэйгээр, шадамараар, депутадуудай политическэ үндэр дэбжэлтын ба хүсэд нэгэдэлэй байдалда үнгэржэ байна. Союзай Соведтэ арбаад депутадууд үгэ хэлэд байна, мүн тэды шэнээн хүн Национальностьнуудай Соведтэ үгэ хэлээ. Бүхы ораторнууд энэ түсэбые халуунаар hайшаажа, батална hэн гэжэ дурадхана.

Энэ нэгэн hанал хадаа, түбхын түлэбтэдэ, советскэ арадай дура зоригые харуулhан ябадал гээшэ. Юуб гэхэдэ, Верховно Соведэй депутат—арадай зарса гүн. Тэрэ хадаа арадай дура зоригые харуулхэ, тэрэнэй интересүүдые сахиха уялгатай, тиин энээн соо советскэ демократиин бүлюу байhанай шухала нэгэ шэнжэнь харагдана. Арад зон энэ түсэбтэ ямараар хандажа байhанаа тон тодорхойгоор хэлэжэ үгэhэн бэлэй. Тэрэ түсэбэй эгээн шухала зорилгонуудые 1946 оной февралиин 9-дэ Москва городой сталинска избирательна округой hунгагшадай суглаан дээрэ хэлэhэн түүхэтэ үгэ соогоо нүхэр Сталин тодорхойлhон байна. Нүхэр Сталинай зааhанай ёhoop, эдэ түсэбүүд дайнай гэмтэhэн районуудые hэргээн бодхоохо, ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажахын дайнай урда тээхи хэмжээе тогтоохо ба тиигээд тэрэ хэмжээе нилээд ехэ гү бага хэмжээгээр үлүүлжэ гараха, ажалшадай ажаhуудалай хэмжээе дээшэлүүлхэ, СССР-эй саадахи наукын туйлалтануудые ойрын саг соо гансахан хүсэхэ тэды бэшэ, харин ахижа гараха ябадалдань манай оронэй үхаатанда туhалха хэрэг болоно.

«Партии хадаа хэр зүбөөр хүдэлмэрилhэн ба хүдэлмэрилжэ байhаниинь, мүн цаашадаа үшөө hайнаар хүдэлмэрилжэ шадаха байгаа гү гэhэниие сэгнэжэ үзэхэ гээшэ танай хэрэг байна»,—гэжэ нүхэр Сталин үнгэрhэн сатта коммунистическэ партиин хэhэн ажал-ябуулга тухай ба тэрэнэй ерээдүй сагай хүдэлмэриин түсэбүүд тухай арад зондо хэлэhэн тоошо хоосогоо дүүргэхэ дээрээ мэдүүлhэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын үедэ коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө нэгэн дуугаар голосовалhан ябадал арад зоной харюу болоhон байна. Мүн предприятинууд дээрэхи, колхозуудтахи, научна учреждениинүүдэй ажал-ябуулгалахи үйлэдбэриин шэнэ дэбжэлтэ хадаа арад зоной харюу болоод үгэhэн байха юм. Советскэ арад сталинска түсэбые халуунаар hайшаажа, тэрэниие бэелүүлхын ажалдаhoo урма зоригтойгоор оролсоно. Энэ түсэбые өөрынгөө ажаhуудалай, өөрынгөө тэмсэл ба ажалай дайшалхы программа болгон харана гэжэ энэ харюу хэлэжэ үгөө. Тэрэ программа хадаа манай арадай үндэhэн интересүүдтэ тааралдаха, тэрэнэй дүүрэн ба хизаарлалтагүй сэхэ дэмжэлгэ абана гээшэ.

Депутадууд үгэ хэлэжэ, арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые hайшаажа ба тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ эдибхитэйгээр хабаадалсажа, арадай hунгамалнууд тэрэнэй hаналые, тэрэнэй хура зоригые бэелүүлэгшэд мүн.

Тэрэнтэй хамта советскэ арад хадаа сталинска холо харааe хүсэлдүүлхын, табанжэлэй түсэбые бэелүүлхын тула, тиигэд, бүхы советскэ экономико ба культурые улам саашадань хүгжөөхын түлөө, арад зоной ажаhуудалай хэмжээе улам саашадань дээшэлүүлхын түлөө условинуудые байгуулхын тула хүсэеэ гамнахагүй байна гэжэ өөhэдынгөө hунгагшадай үмэнэhөө Сессиин трибуна дээрэhээ депутадууд хэлэнэ. Түсэб бэелүүлэгдэхэ юм гэдэгэй эгээл бата гэршэнь энээн соо байна, юуб гэхэдэ нүхэр Сталинай hургадагай ёhoop, «манай үйлэдбэриин түсэбэй бэелүүлэгдэхэ байhанай бата гэршэнь—энэ хадаа шэнэ ажабайдалые зохёожо байhан олон миллион ажалшад гээшэ. Манай программын бэелүүлэгдэхэ байhанай бата гэршэнь—энэ хадаа амиды хүнүүд мүн, энэ хадаа таа бидэнэр гээшэбди, ажал хэхэ манай дура зориг, шэнээр хүдэлмэрилхээр бидэнэй бэлэн байhан ябадал, түсэбые бэелүүлхээр манай эрид шиидэнги байhан ябадал гээшэ».

Эгээл энэ ажал хэхэ нугаршагүй дура зориг тухай, табанжэлые хүсэлдүүлхын түлөө хүсэ хүлhэеэ гамнангүй хүдэлмэрилхээр патриотизм гаргажа бэлэн байhан тухай, агуухэ Сталинай заабаринуудые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхээр эрид шиидэнги байhан тухай советскэ арадай hунгамалнууд Сессиин трибуна дээрэhээ хэлэнэ. Тэдэнэй хэлээр арад зон өөрөө—олон миллион хүдэлмэришэд, колхозниигууд, интеллигенци хэлэнэ гээшэ.

Урагшатай hайнаар хэлсэлгэ—СССР-эй Верховно Соведтэ табанжэлэй түсэбые зүбшэн хэлсэлгын онсо шанарынь болоно. Хоёр палатануудай депутадууд түсэб тушаа өөhэдынгөө дурадхалнуудые оруулжа, манай орон соо хэрэглэгдэжэ болохо ба хэрэглэгдэхэшье ёhотой байhан нэмэлтэ ресурснуудые заажа үгэнэд. Элэ дурадхалнууд хэдэн миллион ажалшадай ажабайдалай баян дүй дуршалые элирхэйлhэн, ажабайдалые, ажахын элдэб hалбаринуудай тодорхой условинуудые мүн түс түс республика, хизаар болон областьнуудые гүнзэгыгөөр мэдэхэ ябадал дээрэ үндэhэлhэн хадаа тон туhатай ба үнэтэй болоно.

Жэшээнь, депутат Чарквиани советскэ Грузиин гол мүрэнэй ресурснууд тухай болон уhалууриин шэнэ системэнүүдые байгуулха ябадал газартаряалангай үмэнэ хүгжэлтын арга-нүхэсэлнүүдые нээжэ байhан тухай Сессидэ хэлэжэ үгэhэн байгаа. Табанжэл соо баригдаха гансахан лэ Дээдэ-Самгорско уhалууриин системэ болбол эдлүүригүй хэбтэhэн 40 мянган гектар газарые сэсэрлиг сад, виноградникууд, огород болон элбэг баян ургасатай хүбэнтэй плантацинууд болгохо арга-нүхэсэл үгэнэ. Горьковско областиин территори дээрэ нефть бэдэрэлын хүдэлмэриие шамдуулха тухай шухала асуудал депутат Радионов табла. Советскэ станок байгуулгын ажаүйлэдбэриин үглөөдэрэй байдал тухай депутат Ефремов өөрынгөө үгэ соо харуулба. Үглөөдэрэй тэрэ байдал хадаа юу харуулнаб гэхэдэ, техникын шэнэ, үндэр дээдэ шата—үндэр бүтээсэтэй автоматическа ба агрегатна станогуудые бүтээн гаргаха ябадалые автоматическаар хүдэлдэг станочно лининүүдые үйлэдбэрилэн гаргалтатай тааруулан ябуулха хэрэг болоно. Хойто зүгтэй металлургическа база байгуулха ябадалда хамаатай байhан үнэтэ дурадхалые депутат Проккопен оруулжа, Карело-Финскэ ССР-эй сырьевой ресурснуудые Ленинградай ажаүйлэдбэридэ хэрэглэжэ болохо ба ашаттай байhан тухай зааба. Хойто уралай айхабтар ехэ байгаалиин баялигууд тухай депутат Гусаров өөрынгөө үгэ соо хэлэжэ, уральска ажаүйлэдбэриин ургалтын түлхюур хадаа тэрэнэй түлишын-энергетическэ базые бүхэжүүлхэ ябадал болоно гэhэн асуудал табиба. Научна учреждениинүүдэй ажал-ябуулгые саашадань hайжаруулха ябадалтай холбоотой байhан хэдэ хэдэн шухала проблемэнүүдые СССР-эй Академи Наукын президент депутат Вавилов өөрынгөө үгэ соо хэлэбэ. Узбекистан болон Казахстанай ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажахын зайлашагүй эрилтэнүүд тухай депутадууд Абдурахманов ба Казакпаев гэгшэд хөөрэбэд.

Хэрэгые түнзэгыгөөр мэдэhэн ябадал, арадай ажахые шухала проблемэнүүдтэ түрэн түрын харюусалгатайгаар хандажа байhан ба манай ажаүйлэдбэри, хүдөө ажал, транспорт, советскэ экономикын бүхы hалбаринууд түргэнөөр ба торон тогтонгүй урагшаа ябажа байхын хойноhoo hанаагаа зобожо байдаг тухайнь депутадуудай элэ ба бусад бүхы үгэнүүд дээрэhээ харагдана. Ажахын hалбари бүхэн, советскэ республика бүхэн ехэнүүд туйлалтануудые олоhон байна. Гэбэшье, эдэ амжалтануудаар hанаагаа амарhан ябадалай hүүдэршье депутадуудай үгэ соо үгы. Эдэнэр большевистскэ партиар, манай агуухэ вождь ба багша нүхэр Сталинаар үргүүлэгдэhэн ба хүмүүжүүлэгдэhэн хүнүүд гээшэ. Тиин сталинска хүмүүжэлэй хүнүүд туйлаhан хэмжээндээ тогтоохо гэжэ хэзээшье дураддагүй байна, тэдэнэр саг үргэлжэ урагшаа, гансал урагшаа зорижо ябадаг юм. Юуб гэхэдэ, зогсохо гээшэ гээгдэхэ гэhэн ябадал мүн: Тиин бидэнэр гээгдэхэ ёhогүйбди, гээгдэхэ дурагүйбди!

15 жэл болоод манай ажаүйлэдбэриин хэмжээе сэрэгэй урдатээхитэй жэшээлбэл гурба дахин үргэхэ, тиигээд Эхэ оронойo али бүхы гэнтын ябадалhаа лаб байса hуллаха ёhотойбди. Имэ зорилгые советскэ арадай үмэнэ нүхэр Сталин табиhан байна. Тиин нүхэр Сталинай хэлэhэн юумэ,—заатагүй хэрэг дээрээ хүсэлдүүлэгдэхэ байна. Табанжэлэй түсэб хадаа Верховно Соведээр мүнөө хэлсэгдэжэ, энэ тон ехэ сталинска программые бодот дээрэнь бэелүүлгын эхи табиба. Энээниие зүбшэн хэлсэлгэ хадаа сталинска хараа хэмжээнүүдые бэелүүлхын тула арад зоной дура зориг хэды хатуу бэхи ба нугаршагүй бухэ байнаб, манай орон хэды ехэ барагдашагүй баян ресурснуудтай ба арга-нүхэсэлнүүдтэй байнаб гэжэ эли тодоор харуулаа.

Советскэ байгуулалта оронойнгоо үйлэдбэриин хүсэнүүдые сүлөөлжэ, хэдэн олон миллион ажалшадые шэнэ ажабайдалай геройнууд ба зохёогшод болгоhон, ажалые нэрэ түрэ, алдар соло ба шан габьяагай хэрэг болгоhон байна. Энэ байгуулалта хадаа Советскэ Союзые гээгдэнги оронhoo түрүү, аграрнаhаа—индустриальна болгохо ябадалдамнай туhалhан байна. Энэ байгуулалта хадаа түүхэ домогто үзэгдөөгүй ехэ сэрэгэй ба экономическа илалтые дайсанаа даража туйлахадамнай туhалба. Дайн сэрэг шэнги тиимэ бүхы талын шэрүүн хатуу шалгалта соо өөрынтөө хүсэ ба бүхэ голые гэршэлжэ гараhан энэ байгуулалта хадаа шэнэ сталинска табанжалые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ябадалда советскэ арад зондо туhалха байна.

Мүнөөдэр табанжэлэй түсэб саашадаа зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэридэ бүхы оронойманай анхарал хандуулагданхай. Советскэ газар нютагай бүхы булан тохойhoo дуулдажа байhан советскэ хүнүүдэй ажалай шэнэ шэнэ шэн габьянууд хадаа арад зон болбол өөhэдынгөө hунгамалнуудай ажал-ябуулгые hайшаажа, Эхэ оронойгоо аша туhада, тэрэнэйнтээ сэсэглэн мандахын ба алдаршахын түлөө эрэлхэг зоригтой, бүгэдые илагша ажалаараа тэдэнэйгээ абаhан шиидхэбэринүүдые дэмжэхэ байhан тухайнь гэршэлжэ үгэнэ.

(«Правдын» мартын 17-ной түрүү бэшэг).

СССР ба Польша хоёрой хоорондохи гүрэнэй хилые шэнээр байгуулга

Советскэ Союз ба Польско республика хоёрой хоорондо 1945 оной августын 16-да Москва городто баталагдаhан хэлсээнэй 2-дохи статьягай ёhoop, СССР-эй ба Польшын хоорондохи гүрэнэй хилые шэнээр байгуулхын тула Советско-Польско холимог комисси байгуулагдаба.

Эмхидхэгдэhэн комиссиин Советскэ делегаци болбол түрүүлэгшэ-Советник Александров А. М. ба члендүүд—генерал-майор Красовский Ф. Г. ба генерал-майор Чумаков Г. М. гэгшэдээр СССР-эй Совнаркомоор баталагдаба.

Польско Республикын правительство болбол өөhэдынгөө талаhаа имэ составтай делегациие томилбо: түрүүлэгшэнь доктор Жарук-Михальский, гражданска администрациин вице-министр; түрүүлэгшын орлогшо Моссор Стефан. Польско сэрэгэй генеральна штабай начальнигай орлогшо ба түрүүлэгшын орлогшо генерал Пругар-Кетлинг, Польшын маршалай кабинедэй начальник.

Хилын холимог комисси болбол Варшава городто өөрынгөө хүдэлмэридэ оробо (ТАСС).

Гол мүрэнүүдэй флодой hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн

Гол мүрэнүүдэй флодой Наркомадай гол ...ноуудай техникумүүдэй училищануудай начальнигуудай ба ВЛКСМ-эй ЦК-гэй комсоргнуудай Бүхэсоюзна зүблөөн ...жэ, түсэб hургуулинуудай hайнаа... хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүдые ...ялжа, 1946—50 онуудай зорилго... нууд тухай хэлсэбэ.

hүүлэй жэлнүүдтэ хунда hургуулинуудай тоо нилээд ехэ болобо. Дайнай урда үеынхидэ ороходоо hурагшадай тоо 1,5-дахин ехэ болоhон байна. Тэдэнэрэй тоо 1950 он болтор 12 мянган хүн болохо юм.

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар нүхэр **Лаврентьев** Анатолий Иосифович СССР-эй Югославидахи элшэн сайдаар томилогдобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар нүхэр А. И. Лаврентьев РСФСР-эй Гаададын Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай хүдэлмэриhөө сүлөөлэгдэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи Сесси

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Национальностьнуудай Соведэй 1946 оной мартын 18-ай заседани тухай

Мартын 18-да, үглөөнэй 11 часта. Кремльдэ. Кремлевско Ехэ ордон соо Национальностьнуудай Соведэй дүрбэдэхи заседани болобо.

Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ **В. В. Кузнецов** түрүүлжэ hууна.

Зүбшэн хэлсэхэ зүйл—1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат А. Н. Вознесенскиин элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ.

Эдэ депутадууд үгэ хэлэбэ: **И. С. Грушецкий** (Украинска ССР-эй Львовско округ), **А. Бердыев** (Туркменскэ ССР-эй Кагановичска округ), **М. А. Мир-Насимов** (Азербайджанска ССР-эй Хачмасска округ), **Л. Г. Осипян** (Армянска ССР-эй Ереванска-Спандарянска округ), **З. Н. Нецховели** (Грузинска ССР-эй Сталинирско округ), **П. Г. Москатов** (РСФСР-эй Ростовско округ), **А. В. Любимов** (Узбекскэ ССР-эй Шахрисябзска округ), **Н. А. Михайлов** (РСФСР-эй Ставропольско округ).

Үгэ хэлэлгэнүүдэй дүүрэhэнэй hүүлээр СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **Н. А. Вознесенский** болбол дүүргэлтын үгэ хэлэбэ. Национальностьнуудай Совет болбол бүлэгүүдээрынь, удаань бүхыдэнь 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули нэгэн дуугаар батадан абаба.

Хуулиие батадан абаhанай hүүлдэ Национальностьнуудай Совет болбол нэгэн дуугаар имэ тогтоол абаба:

«Национальностьнуудай Соведэй заседанинууд дээрэ өөhэдынгөө үгэ хэлэлгэнүүдтэ капитальна барилганuудта нэмэлтэ мүнгэ hомолхо тухай СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай дурадхалнуудые СССР-эй министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ».

Удаань Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые hунгаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ ороно.

Эстонско ССР-эй, РСФСР-эй ба Грузинска ССР-эй депутадуудай бүлэгhөө үгэ хэлэhэн депутат **А. А. Янсоной** дурадхалаар Национальностьнуудай Совет болбол хуули гаргалгые дурдахаха комиссие 19 хүнэй составтайгаар баталба.

1. Комиссиин түрүүлэгшэ—**Перов Георгий Васильевич**—Эстонско ССР-эй Таллинска—Морской округhoo депутат.

Комиссиин члендүүд:

2. **Абдурахманов Абдуджабар**—Узбекскэ ССР-эй Ферганска округhoo депутат.
3. **Андреева Зоя Ананьевна**—Чувашска АССР-эй Чебоксарска округhoo депутат.
4. **Атаев Какабай**—Туркменскэ ССР-эй Туркмен-Калинска округhoo депутат.
5. **Беляев Иван Степанович**—Карело-Финскэ ССР-эй Суоярвска округhoo депутат.
6. **Буджиашвили Василий Дмитриевич**—Грузинска ССР-эй Хашурска округhoo депутат.
7. **Иманалиев Шадынан**—Киргизскэ ССР-эй Нарынска округhoo депутат.
8. **Кафар-Заде Султан Асадулла Оглы**—Азербайджанска ССР-эй Сальянска округhoo депутат.
9. **Кудрявов Владимир Георгиевич**—Белорусска ССР-эй Витебскэ округhoo депутат.
10. **Лауристин Ольга Антоновна**—Эстонско ССР-эй Харьюска восточно округhoo депутат.
11. **Луринь Антон Антонович**—Латвийска ССР-эй Краславска округhoo депутат.
12. **Масленникова Надежда Алексеевна** РСФСР-эй Курска округhoo депутат.
13. **Осипян Левон Григорьевич**—Армянска ССР-эй Ереванска-Спандарянска округhoo депутат.
14. **Пономаренко Василий Никитович**—Украинска ССР-эй Запорожско округhoo депутат.
15. **Прейкшас Казис Казьевич**—Литовско ССР-эй Тельшайска округhoo депутат.
16. **Саловер Никити Леонтьевич**—Молдавска ССР-эй Теленештскэ округhoo депутат.
17. **Сатпаев Каныш Имантаевич**—Казахска ССР-эй Карагандинска хүдөөгэй округhoo депутат.
18. **Шарипов Манзар**—Таджикска ССР-эй Тавиль-Даринска округhoo депутат.
19. **Шкирятов Матвей Федорович**—РСФСР-эй Тульска-Рязанска округhoo депутат.

Молдавска ССР ба Литовско ССР-эй депутадуудай бүлэгэй зүгhөө үгэ хэлэhэн депутат **Н. Л. Салекор** гэгшын дурадхалаар, Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Соведэй бюджетэ комиссие 27 хүнэй составтайгаар батална.

1. Комиссиин түрүүлэгшэ—**Хохлов Иван Сергеевич**—Московско хүдөөгэй округhoo депутат.

Комиссиин члендүүд:

2. **Бадалбаев Садиун**—Узбекскэ ССР-эй Каршинска округhoo депутат.
3. **Вагапов Сабир Ахмеджянович**—Башкирска ССР-эй Дуванска округhoo депутат.
4. **Винокуров Илья Егорович**—Якутска АССР-эй Вилюйска округhoo депутат.
5. **Гадолиев Курбаншо**—Таджикска ССР-эй Хорогско округ.
6. **Деглав Фриц Юрьевич**—Латвийска ССР-эй Залвинска округhoo депутат.
7. **Джаналиев Кадыралы**—Киргизскэ ССР-эй токтогульска округhoo депутат.
8. **Жданович Андрей Фомич**—Белорусска ССР-эй Бобруйска округhoo депутат.
9. **Заговельев Александр Петрович**—Казахска ССР-эй Петропавловска городской округhoo депутат.
10. **Иванов Соломон Матвеевич**—Бурят-Монгол АССР-эй Кабанска округhoo депутат.
11. **Караваев Арсений Васильевич**—Удмуртска АССР-эй Глазовско округhoo депутат.
12. **Карецкас Пятрас Ионович**—Литовско ССР-эй Вильнюсскэ Западна округhoo депутат.
13. **Коваль Николай Григорьевич**—Молдавска ССР-эй Окницка округhoo депутат.
14. **Кочламазашвили Иосиф Дмитриевич**—Аджарска АССР-эй Батуми-Шаумянска округhoo депутат.
15. **Кондратьев Григорий Иванович**—Марийска АССР-эй Йошкар-Олинска хүдөөгэй округhoo депутат.
16. **Никитин Константин Иванович**—Туркменскэ ССР-эй Тедженскэ округhoo депутат.
17. **Петров Яков Петрович**—Чувашска АССР-эй Бурнарска округhoo депутат.
18. **Пирузян Арам Сергеевич**—Армянска ССР-эй Алавердскэ округhoo депутат.
19. **Прокконен Павел Степанович**—Карело-Финскэ ССР-эй Ругозерско округhoo депутат.
20. **Самедов Миробталыб Мир-Керим Оглы**—Азербайджанска ССР-эй Масаллинска округhoo депутат.
21. **Тахтаров Адиль Гирей**—Дагестанска АССР-эй Махачкалинска городской округhoo депутат.
22. **Туряница Иван Иванович**—Украинска ССР-эй Ужгородско округhoo депутат.
23. **Филиппов Иван Маркелович**—Украинска ССР-эй Николаевска округhoo депутат.
24. **Чембулатов Михаил Андреевич**—Мордовско АССР-эй Ардатовско округhoo депутат.
25. **Чимба Александр Манагиевич**—Тувинска Автономно областиин Кызыл-Мажалыкска округhoo депутат.
26. **Шарафеев Саид Мингазович**—Татарска АССР-эй Чистопольско округhoo депутат.
27. **Янсон Адольф Александрович**—Эстонско ССР-эй Раквереска округhoo депутат.

Армянска ССР-эй, РСФСР-эй, Азербайджанска ССР-эй депутадуудай бүлэгhөө үгэ хэлэhэн депутат **Б. А. Аствацатурян** гэгшын дурадхалаар Национальностьнуудай Совет болбол гадаадын хэрэгүүд тушаа комиссие 11 хүнэй составтайгаар баталба.

1. Комиссиин түрүүлэгшэ—**Кафтанов Сергей Васильевич**—РСФСР-эй Казанска округhoo депутат.

Комиссиин члендүүд:

2. **Горбачев Марк Васильевич**—Карело-Финскэ ССР-эй Беломорско городской округhoo депутат.
3. **Грушецкий Иван Самойлович**—Украинска ССР-эй Львовско округhoo депутат.
4. **Искандаров Джурабек**—Таджикска ССР-эй Файзабадска округhoo депутат.
5. **Лацис Вилис Тенисович**—Латвийска ССР-эй Кировскэ округhoo депутат.
6. **Михайлов Николай Александрович**—РСФСР-эй Ставропольско округhoo депутат.
7. **Папян Мапак Петросович**—Армянска ССР-эй Степанованска округhoo депутат.
8. **Сусайков Иван Захарович**—Тусхай округhoo депутат.
9. **Уралова Евдокия Ильинична**—Белорусска ССР-эй. Гомельско округhoo депутат.
10. **Цапанов Степан Васильевич**—Молдавска ССР-эй Оргеевска округhoo депутат.
11. **Шаяхметов Жумабай**—Казахска ССР-эй Туркестанска округhoo депутат.

Ингээд Национальностьнуудай Соведэй 4-дэхи заседани дүүрэбэ.

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Союзай Соведэй 1946 оной мартын 18-ай заседани тухай

Мартын 18-да, үдэшын 6 часта Кремльдэ, Кремлевскэ Ехэ ордон соо Союзай Соведэй 4-дэхи заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат А. А. Жданов түрүүлэгшээр hууна.

Зүбшэн хэлсэхэ зүйл—1946—50 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын табанжэлэй түсэб тухай СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **Н. А. Вознесенскиин** элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ.

Үгэ хэлэhэн депутадууд гэбэл: **Попов Г. М.** (Москва городой Кировскэ округ), **Корниец Л. Р.** (Украинска ССР-эй, Камень-Каширска округ), **Попков П. С.** (Ленинград городой Фрунзенскэ округ), **Пономаренко П. К.** (Белорусска ССР-эй Минскэ хүдөөгэй округ), **Ковалев И. В.** (РСФСР-эй Россошанска округ), **Гедвилас М. А.** (Литовско ССР-эй Тельшайска округ), **Ломако П. Ф.** (Казахска ССР-эй Усть-Каменогорско округ), **Кулиев Т. И.** (Азербайджанска ССР-эй Сабирабадска округ), **Малышев В. А.** (РСФСР-эй Коломенско округ), **Юсупов У. Ю.** (Узбекскэ ССР-эй Ташкентскэ-Сталинска округ).

Зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлдэ СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **Вознесенский Н. А.** дүүргэлтын үгэ хэлэhэн байна. Союзай Совет болбол 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын табанжэлэй түсэб тухай хуулиие бүлэг бүлэгөөрэнь, hүүлээрэнь дүн дээрэнь нэгэн дуугаар батадан абана.

Түс хуули батаhанай hүүлдэ Союзай Совет болбол имэ тогтоомжо нэгэн дуугаар абаhан байна гэбэл:

«Союзай Соведэй заседанинууд дээрэ хэлэhэн үгэнүүд соогоо капитальна барилгада нэмэлтэ ассигновани хэхэ тухай Верховно Соведэй депутадуудай оруулhан дурадхалнуудые СССР-эй Министернүүдэй Соведэй үзэмжэдэ үгэхэ».

hүүлээрэнь Союзай Совет болбол Союзай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые hунгаха тухай асуудалые хаража ороно.

Москвагай, Киевэй, Литовско ба Казахска ССР-эй ба Куйбышевскэ областиин бүлэг депутадуудай зүгhөө үгэ хэлэhэн депутат **В. Г. Жаворонковой** дурадхалаар Союзай Совет болбол хуули гаргалгые дурадхаха Комиссие 19 хүнүүдэй составтайгаар баталба.

1. Комиссиин түрүүлэгшэ—**Пескарёв Александр Николаевич**—Башкирска АССР-эй Белебеевскэ округhoo депутат.

Комиссиин члендүүд:

2. **Арутинов Григорий Артемьевич**—Армянска ССР-эй Ереванска округhoo депутат.
3. **Ахундов Надир Алекперович**—Азербайджанска ССР-эй Хачмасска округhoo депутат.
4. **Боголюбов Николай Семенович**—Киргизскэ ССР-эй Фрунзенскэ городской округhoo депутат.
5. **Калинин Петр Захарович**—Белорусска ССР-эй Гродненскэ областиин Лидскэ округhoo депутат.
6. **Калнберзин Ян Эдуардович**—Латвийска ССР-эй Рижскэ городской округhoo депутат.
7. **Корнеев Николай Степанович**—Молдавска ССР-эй Бельцкэ хүдөөгэй округhoo депутат.
8. **Коротченко Демьян Сергеевич**—Украинска ССР-эй Днепропетровскэ областиин Амур-нижне-днепровскэ округhoo депутат.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи Сесси

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Союзай Соведэй 1946 оной мартын 18-ай заседани тухай

(Үргэлжэлэл. Эхинийнь 1-дэхи нюурта).

9. **Куприянов Геннадий Николаевич**—Карело-Финскэ ССР-эй Петрозаводско округһоо депутат.

10. **Мери Арнольд Константинович**—Эстонско ССР-эй Тартуска округһоо депутат.

11. **Нюнка Владас Юозович**—Литовско ССР-эй Укменргскэ округһоо депутат.

12. **Олейник Захар Федорович**—Украинска ССР-эй Киевскэ областиин Таращанска округһоо депутат.

13. **Павлюков Владимир Константинович**—Москва городой Октябрьска округһоо депутат.

14. **Пазиков Хабир Мухарамович**—Казахска ССР-эй Туркестанска округһоо депутат.

15. **Протопопов Дмитрий Захарович**—Таджикска ССР-эй Сталинабадска городской округһоо депутат.

16. **Родионов Михаил Иванович**—Горьковско областиин Горьковско-Сталинска округһоо депутат.

17. **Турдыев Халил**—Узбекскэ ССР-эй Кокандска округһоо депутат.

18. **Фонин Михаил Макарович**—Туркменскэ ССР-эй Чарджоуско округһоо депутат.

19. **Эгнаташвили Василий Яковлевич**—Грузинска ССР-эй Горийска округһоо депутат.

Москвагай, Узбекскэ ба Азербайджанска ССР-эй ба Владимирска областиин бүлэг депутадуудһаа үгэ хэлэһэн депутат **Г. Н. Пальцевай** дурадхалаар Союзай Совет хадаа Союзай Соведэй бюджетнэ комиссие 27 хүнүүдээр баталба.

1. Комиссиин түрүүлэгшэ — Корниец **Леонид Романович**—Украинска ССР-эй Волынска областиин Камень-Каширска округһоо депутат.

Комиссиин членүүд:

2. **Афтенюк Семён Яковлевич**—Молдавска ССР-эй Оргеевскэ округһоо депутат.

3. **Бакрадзе Валериан Минаевич**—Грузинска ССР-эй Кутаисска округһоо депутат.

4. **Бабаев Сухан**—Туркменскэ ССР-эй Ташаузка округһоо депутат.

5. **Веймер Арнольд Тынович**—Эстонско ССР-эй Раквервскэ округһоо депутат.

6. **Волчков Василий Васильевич**—Курска областиин Старо-Осколско округһоо депутат.

7. **Гедвилас Мечис Александрович**—Литовско ССР-эй Тельшайска округһоо депутат.

8. **Зименков Иван Федорович**—Сталинградска областиин Михайловска округһоо депутат.

9. **Кидин Александр Николаевич**—Смоленскэ областиин Сычевскэ округһоо депутат.

10. **Кипаренко Иван Поликарпович**—Ростовско областиин Ростовско-Ленинскэ округһоо депутат.

11. **Колушинский Евгений Петрович**—Красноярска хизаарай Канска округһоо депутат.

12. **Кузьмин Петр Степанович**—Саратовска областиин Аткарска округһоо депутат.

13. **Кулиев Теймур Имам Кули Оглы**—Азербайджанска ССР-эй Сабирабадска округһоо депутат.

14. **Курбанов Мемадали**—Таджикска ССР-эй Кулябска округһоо депутат.

15. **Малин Владимир Никифорович**—Белорусска ССР-эй Барановичска округһоо депутат.

16. **Маменов Федор Антонович**—Хабаровска хизаарай Амурска округһоо депутат.

17. **Махмудов Насыр**—Узбекскэ ССР-эй Самаркандска хүдөөгэй округһоо депутат.

18. **Недосекин Виктор Иванович**—Свердловско областиин Серовско округһоо депутат.

19. **Парфенов Иван Андреевич**—Москва городой Сокольничевско округһоо депутат.

20. **Плесумс Петр Петрович**—Латвийска ССР-эй Мадонско округһоо депутат.

21. **Попков Петр Сергеевич**—Ленинград городой Фрунзенскэ округһоо депутат.

22. **Пронин Василий Прохорович**—Рязанска областиин Касимовска округһоо депутат.

23. **Раззаков Исхак Раззакович**—Киргизскэ ССР-эй Фрунзенскэ хүдөөгэй округһоо депутат.

24. **Саркисян Агаси Согомонович**—Армянска ССР-эй Кироваканска округһоо депутат.

25. **Сембаев Абдыхами Ибнеевич**—Казахска ССР-эй Уральска округһоо депутат.

26. **Стахурский Михаил Михайлович**—Украинска ССР-эй Винницкэ городской округһоо депутат.

27. **Струве Александр Иванович**—Украинска ССР-эй Сталинска областиин Константиновска округһоо депутат.

Ленинградай Белорусска ССР-эй ба Латвийска ССР-эй депутадуудай бүлэгһөө үгэ хэлэһэн депутат Н. В. Киселевой дурадхалаар Союзай Совет болбол Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүд тушаа комиссие 11 хүнүүдэй составтайгаар баталба.

1. Комиссиин түрүүлэгшэ—**Андрианов Василий Михайлович**—Свердловско областиин Свердловско-Сталинска округһоо депутат.

Комиссиин членүүд:

2. **Багиров Мир-Джафар Аббасович**—Азербайджанска ССР-эй Бакинска-Сталинска округһоо депутат.

3. **Бажан Николай Платонович**—Украинска ССР-эй Винницкэ областиин Тульчинска округһоо депутат.

4. **Желтов Алексей Сергеевич**—Тусхай округһоо депутат.

5. **Каратамм Николай Георгиевич**—Эстонско ССР-эй Таллинска округһоо депутат.

6. **Кузнецов Алексей Александрович**—Ленинград городой Красногвардейскэ округһоо депутат.

7. **Ларионов Алексей Николаевич**—РСФСР-эй Ярославска городской округһоо депутат.

8. **Снечкус Антанас Юозович**—Литовско ССР-эй Каунасска округһоо депутат.

9. **Чарквиани Кандид Несторович**—Грузинска ССР-эй Тбилисскэ Берияай нэрэмжэтэ округһоо депутат.

10. **Черноусов Борис Николаевич**—Московско областиин Подольско округһоо депутат.

11. **Юсупов Усман Юсупович**—Узбекскэ ССР-эй Ташкентскэ-Сталинска округһоо депутат.

Нигэдэ Союзай Соведэй дүрбэдэхи заседани дүүрэнэ.

Национальностьнуудай Соведэй заседани

Мартын 18-да, үдэшэнэй 11 часта. Кремлевско ордоной Ехэ зал соо Национальностьнуудай Соведэй заседани нээгдэбэ.

Түрүүлэгшын столой дэргэдэ—Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. В. КУЗНЕЦОВ ба тэрэнэй орлогшонор П. А. ЛЕВИЦКИЙ ба Ч. А. АСЛАНОВА гэгшэд һууна.

Депутадууд ба айлшад М. И. КАЛИНИН, Н. М. ШВЕРНИК, Н. А. ВОЗНЕСЕНСКИЙ гэгшэдэй ложонуудта харагдахада үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгануудаар угтана.

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын табанжалэй түсэб тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлнэ.

Түрүүлэгшэ В. В. Кузнецов депутат И. С. ГРУЩЕЦКИЙ гэгшэдэ үгэ үгэнэ.

—Львовско областиин ажалшад,—депутат Грущецкий хэлэнэ.—немецкэ эзэмдэгшэдэй һандаргаһан арадай ажахые тон богонихон болзор соо һэргээн бодхоохые эрмэлзэжэ, сэхэн хүсэтэйгөөр хүдэлмэрилнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ Львов городой ажаүйлэдбэриин валова продукци дайнай урда тээхи хэмжээнүүдэй 85 процентнь болонхой байгаа. Областиин тариашад 1945 ондо тарилгынгаа талмайе үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо 130 мянга гаран гектараар ехэ болгоһон, баян ургаса ургуулһан ба хуряаһан байха юм. Область дотор 395 һургуули, 12 вуз, 32 техникум, научно-шэнжэлэлгын институдуудай 11 отделени, гүрэнэй 4 театр, консерватори гэхэ мэтэнүүд хүдэлмэрилдэг болонхой.

Шэнэ табанжал соо Львовско областиин ажахын ба культурна хүгжэлтын перспективэнүүд айхабтар ехэ. Львов болбол Советскэ Украинын томохон индустриальна центр болохо ёһотой. Энэ нүүрһэнэй шэнэ база байгуулагдаха, нефть болон байгаалиин газуудтай районуудаар геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүд үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ байна.

Львовско областиин ажалшадай гол зорилго хадаа ойрын сагта экономическа болон культурна талаараа Украинын ба бүхы Советскэ Союзай зүүн областьнуудые хүсэхэ, экономическа гээгдэнги, аграрна область байһан Львовщиные хүгжэнги социалистическэ хүдөө ажалтай индустриальна область болгохо гэһэн ябадалда байна. Ойрын табанжал соо арадай ажахыда оруулха капиталовложенинүүдэй хэмжээ нэгэ миллиард шахуу түхэригөөр хараалагданхай. Иимэ капиталовложенинүүдые тус областиин ажахын үшөө хэзээшье үзөөгүй юм!

Депутат Грущецкий болбол шулуун нүүрһэ болбосоруулха ба малтан абахада хэрэгтэй шухала механизмууд, үрэмдэлгын станогууд болон двигательнүүдые абаха хэрэгтэ Львовско областьдо туһа хүргэхые баруун районуудай нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Министерствые гуйна. Тэрэ болбол табанжалэй түсэбые эсэслэн баталхадаа областиин территори дээрэ цементнэ завод ба велозаводой барилгые оруулалсаха гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Сессие тэрэшэлэн гуйна. Областиин хүдөө ажахын хүгжэхэтэй дашарамдуулан Львовско политтехническэ институдай хүдөө-ажахын факультедэй база дээрэ Львовто хүдөө-ажахын институт эмхидхэхэ шухала гэжэ депутат Грущецкий тоолоно.

Түгэсхэл соогоо нүхэр Грущецкий Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан табанжалэй түсэбые нэгэн һаналаар һайшааха ба баталха байһанда этигэһэнээ мэдүүлнэ.

Трибуна дээрэ депутат А. Б. БЕРДЫЕВ гэгшэ гарана.

—Ленинско-сталинска национальна политикые хэлбэрилтэгүйгөөр бэелүүлһэнэй ашаар ба агуу ехэ ород арадай туһаламжаар Туркменистан болбол гээгдэнги аграрна орон байһанаа дайнай урда тээхи гурбан табанжалнуудай туршада соо үргэнөөр дэлгэрһэн ажаүйлэдбэритэй, түрүү зэргын механизированнэ хүдөө-ажахытай социалистическэ республика болоо,—гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.—Туркмениин байгаалиин баялигууд ороноо үнэтэй сэнтэй малтамалнуудаар хангана. Ажаүйлэдбэриин ба хүдөө-ажахын хүгжэһэн дээрэһээ наукын бүхы һалбаринууд сэсэглэн дэлгэрхэ болоһон байха юм. 1941 ондо республика дотор Академи Наукын Туркменскэ филиал эмхидхэгдэжэ, тэрэнь мүнөө 40 шахуу научно-шэнжэлэлгын эмхи-зургаануудай хүдэлмэрине ороймон хүтэлбэрилнэ.

Табанжалэй түсэб соо Туркменскэ ССР-эй арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэ хараалагдана. Табанжалэй эсэс хүртэр ажаүйлэдбэриин валова продукциин хэмжээ хоёр дахин шахуу ехэ болгогдохо. Хлопогой валова продукци табанжалэй эсэс хүртэр 1945 онойхитой сасуулбал, 2,3 дахин ехэ болохо, тиихэдээ гол түлэб советскэ унжагар утаһатай хлопогой плантацинууд ургадхагдахэ юм. Дайнай урда тээхитэй сасуулбал 1950 ондо каракульска хонидой тоо толгой тэрэгүүлэн 2,3 дахин олон болохо байна. Мүнөө туркменүүд 600 километр болохо Каракумска каналые барилгада орожо байна. Аму-Дарья мүрэнэй элбэг ехэ уһан мүнөө уржалгүй байһан губи талые уһалха болоно. Энэ каналай баригдаһанай эсэстэ уһалагдадаг газарнуудай талмай 250 мянган гектараар ехэ болохо, хүдөө-ажахын ашаг шэмэнь ехэхэнээр дээшэлхэ байна.

Депутат Бердыев болбол Туркмениин олзоборинууд дээрэ нефть малтан абалгые хоёр дахин ехэ болгохо ябадалые хангамаар хэмжэ-ябуулгануудые табанжалэй түсэб соо хараалхыень Сессиие гуйна. Карабугаз-Гол гэжэ заливай баялигуудые саашалаа шудалан ашаглаха зорилгонуудые харадаа абахые, Каракумска каналай барилгада нэмэлтэ мүнгэ һомолхо гэхэ мэтээр тэрэшэлэн гуйна.

Азербайджанска ССР-эй Академи Наукын президент—депутат **М. А. Мир—Касимов** гэгшэ шэнэ табанжалэй түсэб соо наука болон техникын хүгжэлтэдэ хүндэтэ һуури олгогдонхой гэжэ тэмдэглэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ байгуулагдаһан ба богонихон болзор соо республикын научна ухаан болодой центр болоһон Азербайджанска ССР-эй Академи Наукын ашагтай үрэтэй ажал-ябуулга тухай тэрэ хэлэнэ. Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ Азербайджанай эрдэмтэд, геологууд ба нефтянигууд болбол нефтиин шэнэ газарнуудые нээһэн, нефтяной ажаүйлэдбэридэ хэрэгтэй байһан ба урдань бусад районуудһаа асарагдадаг байһан шухала хэрэгтэй материалнуудые һэлгэхэ зүйлнүүдые олоһон байха юм. Азербайджанай эрдэмтэд хлопковоо полинуудта зорюулагдаһан, урдань онцоо тээһээ зөөжэ асарагдадаг байһан суперфосфадуудые һэлгэжэ боломоор үгтэжүүлгэнүүдэй шэнэ зүйлнүүдые олоо.

Бакинска нефть, хлопок, түмэр Каспиин загаһанай баялигууд, субтропическа культуранууд, Азербайджанай газар соо байдаг тооложо барашагүй баялигууд хадаа республикын эрдэмтэдэй шэнжэлэн үзэхэ юумэнүүд болоно. Нүхэр Мир-Касимов болбол нефть абалгые ехэдхэхэ тухай табанжалээр хараалагдаһан юумэнүүд тон шэнэ техникын түйлалтануудаар үндэһэлхэ ёһотой гэжэ онсолон заана. Республикын Академи Наук болбол хүдөө-ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхын зорилгоор Азербайджанай ургамалнуудай зүйлнүүдые үргэнөөр шэнжэлэн үзэлгые тэрэшэлэн эмхидхэхэ байна.

Депутат Мир-Касимов болбол Баку городто нефтиин институдай барилгые табанжалэй түсэб соо хараалхые, Азербайджанай Академи наукын элдэб эмхи-зургаануудай материально-техническэ базые шангадхахые Верховно Соведые гуйна.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан табанжалэй түсэбые халуунаар һайшааха зүүраа депутат Мир-Касимов болбол энэ түсэб хадаа урдань байһан сталинска табанжалнуудай түсэбүүд шэнги дүүргэгдэхэ ба үлүүлэн дүүргэгдэхэ байһанда найдаһанаа мэдүүлнэ.

Депутат Л. Г. Осипян болбол советскэ засагай жэлнүүдтэ армянска арад айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ тэмдэглэнэ. Сталинска табанжалнуудай үедэ Армениэ ажаүйлэдбэриин хэдэн шухала һалбаринууд бии болгогдоо. Республика дотор томохон химическэ-предприятинууд ашаглагдаһан үгтэһэн зэдэй ажаүйлэдбэри үргэдхэгдэһэн ба һайжаруулагдаһан байха юм Арадай ажахы дотор элеэ хоолой, хүнгэн ба бүд бэхэлсын ажаүйлэдбэринүүдэй һалбаринууд ехэхэн һуури эзэлнэ. һүүлэй 2—3 жэлнүүд соо республика дотор металло-болбосоруулдаг ажаүйлэдбэри бии болоо. Ойрын табанжал соо, 1940 онойхитой сасуулхада, республикын ажаүйлэдбэриин продукци 2 дахин ургаха, тиихэдээ зарим һалбаринуудаар—3 дахин; нютагай ажаүйлэдбэриин продукци мүн тэрэ үеынхитэй сасуулбал, 6 үлүүтэй дахин ехэ болохо байна.

Депутат Осипян Гемже-Гэс гэжэ хүсэтэ станцие бариха тай хамта хүгжэжэ байгаа ажаүйлэдбэриин орилтэнүүдые хангахын ба арад зоной коммунальна-бытовой байдалые һайжаруулхын түлөө бишыхан гидроэлектростанцинуудые бариха тухай табанжалэй түсэб соо хараалха шухала гэжэ тоолоно. Сталинска табанжалнуудай үедэ Армениин гол уһанай ажахыда 165 миллион шахуу түхэриг оруулагдаһан байгаа, тэрэнэй эсэстэ республикын тариашад 57 мянга хүртэр гектар урэжэлтэ һайн газарые абаһан байха юм гэжэ нүхэр Осипян тэмдэглэнэ. Энэ хадаа техническэ культурануудай—хүбөнгэй, виноградникуудай, тамхиин талмайе ургатхажэ үгэһэн байна. Мүн малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэниие тус республика нилээд ехэ амжалтануудые туйлаа; дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ эбэртэ боло малай тоо толгой колхозуудта 3.8 процент тиин хони ба ямаанай тоо толгой—28.0 процент нэмэһэн байха юм.

Дүүргэхэ дээрээ депутат Осипян болбол республика соо коммунальна ба гэр байрын барилгада мүнгэ ехээр һомолжо үгэхые гуйна.

Депутат **З. Н. Кецховели** гэгшэдэ үгэ үгтэнэ.

—Табанжалэй түсэбэй проект Грузинскэ ССР дээрэ абаад үзэхэдэ ажаүйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтые, хүдөө ажалай, культурын шэнэ дэбжэхэ ябадалые ба арад зоной ажаһуудалай хэмжээе ургэхэ ябадал хараална,—гэжэ нүхэр Кецховели хэлэнэ.

Ойрын табанжал соо Грузида металлургическа ба автомобильна ажаүйлэдбэри байгуулагдаха юм. Ткибули, Ткварчели ба Ахалцихта шэнэ шахтануудые хүдэлгэжэ болгожо республика соо малтажа абгадаг нүүрһые 1 дахин ехэ болгохо гэжэ табанжалэй түсэбөөр хараалагдана. Союзна металлургида айхабтар шухала удхашанартай байһан Чиатурска марганцева рудае малтаха ябадал 1945 онтой жэшэбэл мүн лэ ехээр ургаха юм. Грузиин предприятинууд дээрэ ажаүйлэдбэриин продукцие гаргаха ябадалые 1 миллиард 100 миллион түхэриг хүргэхэ гэжэ бодогдоно.

Табанжалэй түсэб хадаа Грузиин хүдөө ажахые, плангана халуун оронэй үрэжэмэс болон техническэ культурануудые нилээд ехээр хүгжөөхэ ябадал түсэблэнэ. Табанжалэй эсэстэ сай таридаг плантананүүдай талмай 57,5 мянган гектар хүргэгдэхэ байна, 11 мянган гектарта цитрусова шэнэ плантацинууд тариглажа байна, жэмэс, виноград, торго тариха ябадал мүн лэ ургэлжэ байна.

—Генералиссимус нүхэр Сталинай гениальна хүтэлбэри доро советскэ арад хорото муухай дайсадые бута сохижо, өөрынгөө Эсэгэ оронние боголшолгоһоо абарһан байна.—гэжэ нүхэр Кецховели хэлэнэ.—Манай вождь нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро советскэ арад зон ажаүйлэдбэри ба хүдөө-ажалай сэрэгэй урда тээхи хэмжээе тогтоожо, ерээдүйн дүтэ сагта тэрэ хэмжээе нилээд ахижа гарахын зорилтые һайнаар шиидхэхэ байха. **(Альга ташалган).**

Депутат **П. Г. Москатов** болбол манай оронэй хүдэлмэришэн ангиин составые саашадань нэмээхэ тухай, арадай ажахын үйлэдбэриин кадрнуудые үргэнөөр бэлэдхэхэ тухай парти ба правительствын тон ехэ анхарал оролдолгоёо табижа байдагынь табанжалэй түсэб соо тон эли тодоор харагдана гэжэ тэмдэглэнэ. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэлтэй һайн кадрнууд хадаа табанжалэй тон ехэ программые урагшатай һайнаар бэелүүлхэ ябадалай шиидхэхы условинь боложо үгэхэ байна. Ойрын табанжал соо манай ажаүйлэдбэри ба транспортда хэрэгтэй болохо шэнэ 7 миллион хүдэлмэришэдһөө, 4,5 миллиониинь гүрэнэй ажалай резервнүүд бэлэдхэхэ ёһотой. ФЗО-гэй һургуулинууд ба ремесленнэ училищанууд нүүрһэнэй ажаүйлэдбэридэ 660 мянган залуу хүдэлмэришэдые, хара металлургида—570 мянгые һургажа үгэхэ, гүрэнэй ажалай резервнүүд машино-байгуулгын предприятинуудта тэдэнэй хэрэгтэй мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй 70 шахуу процентынь үгэхэ зэргэтэй байна.

Мүнөө үедэ орон доторнай 2.700 ремесленнэ, түмэрзамай училищанууд ба ФЗО-гэй һургуулинууд бии, тиин 1950 ондо тэдэнэй тоо 6.000 шахуу болохо байна. Иимэрхүү һургуулиин заведенинүүдые капитальнаар барихын түлэ правительство хадаа 2 миллиардһаа үлүүтэй түхэриг мүнгэ һомолно. Нүхэр Москатов хадаа гүрэнэй ажалай резервнүүдтэ залуушуулые татаха хэрэгтэ ажалшадай депутадуудай советүүдэй гүйсэдкомуудай ба союзна болон автономно республиканүүдай министрнүүдэй соведэй зүгһөө анхаралаа ехээр табихые шухала гэжэ хэлэнэ. Тэрэ хадаа ажалай резервнүүдэй һурагшадта үгэхөөр гүрэнэй хараалһан продукциин шанарые саашадань һайжаруулха ябадалда онсо анхаралаа табихыень СССР-эй текстильна ба хүнгэн ажаүйлэдбэриин министерствонуудые мүн лэ гуйна.

—Училищанууд ба һургуулинуудай хүдэлмэрие һайжаруулха, һургуулинуудые саашадань олошоруулха, һурагшадай болон залуу хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүд тухай али бүхы оролдолгоёо гаргаха ябадал,—гэжэ нүхэр Москатов мэдүүлнэ,—аха эгэшэнэртэеэ хамта шэнэ Сталинска табанжалэй тон ехэ түсэбые бэелүүлхэ зэргэтэй байһан манай гайхамшагта советскэ залуушуулай үнэн сэхэ ажалаар харюусагдаха байна.

Трибуна дээрэ депутат **А. В. Любимов.**

—Табанжалэй түсэб хадаа манай арад тухай, ажалшан зоной материальна үнэр баян байдал тухай Сталинска оролдолгоор нэбтэрэнхэй байна,—гэжэ хэлэнэ.—Ойрын сагта карточна гурим һэлгэгдэхэ юм, үргэн хэрэглэлэй эд зүйлнүүдые улам ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ, бүхы эд товарнуудай үнэ сэнгые удаа удаагаар доошоруулжа ажалшадай ажаһуудалай хэмжээе ургэхэ хэрэгтэ онсо анхарал табигдаха юм гэһэн нүхэр Сталинай заабари энэ түсэб соо хайшан гэжэ бэелүүлэгдэхэ байһан тухайнь харагдана. Наймаанда гараха элеэхоолой фонднууд табанжалэй эсэстэ 50 процент, ажаүйлэдбэриин эд товарнуудай фонд—36 процент ехэ болохо байна. Үйлэдбэриин ба худалдаа наймаанай фонднуудай иимэ ургалта хадаа 1950 ондо гүрэнэй ба кооперативна худалдаа-наймаанай эд товарай эрьесые үнэ сэнгэй доошоо ороходо ябадалые хараатаа абажа 275 миллиард түхэриг хүртэр ургэхэ, эрьесын сэрэгэй урда тээхи хэмжээ тэрэ жэшээлһэн сэнгээр улам ехэ болохо, арад зондо 1940 онойхиһоо 28 процент ехэ эд бараа худалдагдаха байна.

—Табанжалэй түсэб,—гэжэ депутат Любимов үргэлжэлүүлнэ,—эд бараанай эрьесын ба эд хэрэгсэл гаргаха тухай бидэнэй үмэнэ тон харюусалгатай ехэ зорилгонуудые табина, тэдэниие амжалтатай һайнаар шиидхэхэ ябадалые бүхы советскэ арад хүлеэжэ байна. 1946—1947 онуудай турша соо карточкын ёһоор нормолжо хангаха ябадалһаа тэлгэрэнгы советскэ худалдаа-наймаанда шэлжэн ороходо ябадал бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Энэ хада түбхын түрүүндэ эд бараанай ресурснуудые ехэ болгохо, тиихэдээ үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые ба элеэхоолой зүйлнүүдые гаргадаг ажаүйлэдбэриин хүдэлмэрие нилээд һайжаруулха ябадалые эриннэ. Энэ жэлэй намар талханай, гурилай, будаагай болон макаронеор хэһэн элдэб продуктнуудай карточканууд үгы болохо байна. Тэрэ үедэ хэдэн мянган шэнэ магазинууд нээгдэхэ байха ёһотой. Энээнтэй нэгэн хамта илангаяа немецкэ эзэмдэлһээ районуудта худалдаа-наймаанай газарые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха асуудалнууд ехэ удхашанартай болоно. Мүн столовонуудай, ресторануудай, кафенуудай хүдэлмэри нилээд һайжаруулагдаха, элеэ-хоолой шанар һайжаруулагдаха ба элдэб олон янзын эдихэ юумэ шанартай шарагдаха ёһотой. Районно универмагуудые һэргээн бодхоохо, тариашадта ажахын элдэб эд бараануудые худалдаха тусхай магазинуудые нээхэ ба тариашадай тосхонуудта ба аян замай газарта сай хүхэ газарые олоор эмхидхэхэ хэрэгтэй болоно.

Арад зоной байдалые һайжаруулхын түлэ культурна ба гэр байрата хэрэгтэй болохо юумэнүүдые улам ехээр бүтээжэ гаргаха ябадалые табанжалэй түсэб мүн лэ хараална.

Трибуна дээрэ депутат **Н. А. Михайлов.**

Мүнөө манай бүхы арад болбол һунгагшадай урда нүхэр Сталинай хэлэһэн үгые һанажа ажаһуужа байна,—гэжэ тэрэ хэлэнэ. Нүхэр Сталин болбол манай гүрэнэй хүсэ шадалые улам саашань бүхэжүүлхын, коммунистическэ общества байгуулхын түлөө советскэ арадай саашанхи тэмсэлэй программые гайхамшаг тодоор ба дүүрэнээр хэлэжэ үгөө. Ажалшан болгондо түрэл ба дүтэ агуу ехэ Сталин болбол өөрынгөө үгэнүүдые хэдэ миллион хүнүүдэй ухаан бодолдо гайхамшаг түргэнөөр хүргэхөөр, тэдэндэ шэнэ хүсэ шадал, зориг хүсэл оруулхаар, тэдэниие жаргалта, зохёохы ажал хүдэлмэридэ зориглуулхаар иимэ һайнаар хэлэжэ шададаг байна. Манай обществын хэдэн миллион ажалшадай хүсэ зорилгоо ажабайдалда нэбтэрүүлэгдэһэн социалистическэ гүрэние бүхэжүүлхэ тухай нүхэр Сталинай идей болбол Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна. Ленин ба Сталинай байгуулһан манай гүрэн болбол бүхы шалгалтануудые гэрэтэй хүндэтэйгөөр дабажа, эдэ шалгалтануудһаа үшөө ехэ хатуу шанга ба хүсэтэйгөөр гараһан байна. Бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ СССР шэнги бэхи гүрэн байхагүй. Дэлхэйн ямаршье оронд бүхы арадай зүгһөө иимэ агуу ехэ инагланг ба иимэ хизааргүй этигэл найдабари[illegible] байдаг правительство гэжэ нэгэшье үгы байна. Ганса манай инаг, хайра нүхэр Сталинаар ударидагдажа байһан правительство болбол бүхы арад зоной зүгһөө иимэ ехэ этигэл найдалгатай байдаг байна. **(Нэрьемэ альга ташалганууд).**

Сессиин үзэмжэдэ дурадхагдаһан табанжалэй түсэб тухай Хуулиин проект болбол манай арадай гол интересүүдтэ [illegible]рэнээр харюусана гэжэ нүхэр Михайлов заана.

Үшөө һайнаар, үшөө бүтээсэтэйгөөр [illegible] дэлмэрилхэ гэһэн хүдэлмэришэдэй, [illegible] хозяйнгуудай интеллигенциин залуу оролдолго хадаа дүрбэдэхи табанжалэй сталинска түсэбые бүхы арадай һайшаа[illegible]ниие эли тодоор гэршэлнэ. Ленинскэ Сталинска комсомол, бүхы советскэ [illegible]луушуул болбол нүхэр Сталинай табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө хүдэлмэрилхэ хүсэ шадалаа үгэхөөр бэлэн байна.

Табанжалэй түсэб болбол манай залуушуулай эрдэм һургаалай хэмжээе дээшэ[illegible]дүүлхэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэринүүдые улам саашадань шангадхаха шухала [illegible]һаниие бүри ехэ хурсаар табина. Энээнтэй хамта депутат Михайлов болбол [illegible] хэдэн болото зорилгонуудые табина. [illegible]шэлхэдэ, хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй [illegible]луушуулай һургуулинуудые улам саашань олошоруулха ба бэхижүүлхэ [illegible]хай дурадхал оруулна.

Депутат Михайловай үгэ хэлэһэн[illegible] арадай ажахые һэргээн бодхоолгын [illegible] хүгжөөлгын табанжалэй түсэб тухай [illegible]хэлэ тушаа үгэ хэлэлгэнүүд [illegible] Дүүргэлтын үгэтэйгөөр элидхэлшэ—СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ—депутат Н. А. Вознесенский үгэ хэлэбэ. Национальност[illegible]нуудай Соведэй заседанинууд дээрэ ту[illegible]бые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа СССР-эй пра[illegible]вительствын табиһан табанжалэй түсэб тухай Хуулиин проектые Верховно Соведэй депутадуудай нэгэн һаналаараа [illegible] жэһэнэй тэмдэг доро үнгэрбэ [illegible] жэ нүхэр Вознесенский тэмдэглэнэ. [illegible] бигдаһан проектые бүхы талаарынь [illegible]шэн хэлсэһэн Национальностьнуудай Совет болбол тус Хуулиие нэгэн һанал[illegible] абаха бэзэ гэжэ өөрынгөө найдалг[illegible] элидхэлшэ хэлэнэ. Зарим нэгэн депутадуудай оруулһан дурадхалнууд туш[illegible] нүхэр Вознесенский ингэжэ хэлэбэ:

—Национальностьнуудай Совет [illegible] Верховно Соведэй депутадуудай табанжалэй түсэб дотор хэлэн шэнэ барилгануу[illegible] ба капитальна вложенинүүдые улам [illegible]шадань дээшэлүүлхын түлөө [illegible] дурадхалнуудые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхые [illegible] шээхэ бэзэ гэжэ би найданаб.

Өөрынгөө үгэ хэлэлгые дүүргэхэдөө депутат Вознесенский болбол бүхы [illegible] альга ташалга доро ингэжэ хэлэбэ:

—Бидэнэр бүлтэдээ—СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд—өөрынгөө [illegible] бүриин ажал-ябуулгада шэнэ сталинска табанжалэй түсэбые дүүргэхын ба [illegible]лэн дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэн тариашадай, интеллигенциин, городой ба тосхонуудай бүхы предприятинуудай социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлхын түлөө өөрынгөө хүсэ шадалые үгэхэ[illegible].

Саашадаа Национальностьнуудай Совет болбол правительствын табиһан 1946—1950 онуудта арадай ажахые һэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын табанжалэй түсэб тухай Хуулиин проектые [illegible] валжа орово. Депутат **С. А. Вагапов** [illegible] дурадхалаар Хуулиин проектые бүлэг [illegible]лэгөөрынь голосовалха гэһэн шиидхэбэ[illegible] абтаба. Тус хуули нэгэн дуугаар батал[illegible] абтаба.

Национальностьнуудай Совет болбол саашалаа иимэ шиидхэбэри абаба—[illegible] национальностьнуудай Соведэй заседани[illegible] дээрэ өөһэдынгөө үгэ хэлэлгэдэ калини[illegible]на барилгада нэмэлтэ мүнгэ һомолхо [illegible]хай Верховно Соведэй депутадуудай [illegible] радхалнуудые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ.

Сесси болбол зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй удаадахи асуудалые зүбшэн [illegible] сэлгэдэ—Верховно Соведэй сағ үргэлжын комиссинүүдые һунгалгада ороно. Депутат **А. А. Ямсоной** дурадхалаар хуулиин [illegible] галгые дурадхадаг комисси түрүүлэгшэ ба 18 членүүдэй составтайгаар һунгагдаба. Комиссиин түрүүлэгшээр депутат Г. В. Перов һунгагдаһан байна.

Саашалаа депутат **Н. Л. Салогоровой** дурадхалаар Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комисси 27 хүнэй составтайгаар һунгагдаба. Комиссиин түрүүлэгшээр депутат **И. С. Хохлов** һунгагдаһан байна.

Депутат **В. А. Аствацатурянай** дурадхалаар Национальностьнуудай Совет болбол талаадын хэрэгүүд тушаа сағ үргэлжын комисси түрүүлэгшэ ба 10 членүүдэй составтайгаар һунгагдаба. Комиссиин түрүүлэгшээр депутат **С. В. Кафтанов** һунгагдаһан байна.

Нигэдэ Национальностьнуудай Соведэй заседани дүүрэбэ. Мартын 19-эй үдэрэй 7 час хүртэр забһарлалга соносхогдобо.

(ТАСС).

НЮТАГАЙ АЖАҮЙЛЭДБЭРИ—МҮНӨӨДЭР БА ҮГЛӨӨДЭР

Республиканска суглаанда хабаадагшад нютагай ажаүйлэдбэриие улам саашадань хүгжөөжэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэгжүүлхэ аргатайбди гэжэ хэлэнэд

* * *

Үргэн хэрэглэлэй эд бараае болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые улам ехээр үйлэдбэрилхэ

(БМАССР-эй Совнаркомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Быстровой элидхэлһээ)

...ри ба правительство болбол ара... ажахын ба оборонын гол үндэһэн ... хүндэ индустриие хүгжөөхэтээ ..., үргэн хэрэглэлэй эд бараа ба ... хоолой зүйл үйлэдбэрилгые үргэ... ...лэрүүлһэн байна.

...ССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын ...дахи табанжэлэй түсэб тушаа ...(б)-эй 18-дахи партийна съездын ...шци соо ажалшан арадай ургажа ... эрилтэнүүдые хангаха томо ис... ... болохо, нютагай ажаүйлэдбэ... ... ба промкооперациие бүхы хэм... ...рынь хүгжөөхэ гэһэн заабари ... байна.

...(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй Сов... ... тогтоолоор нютагай ажаүйлэд... ... саашанхи хүгжэлтэнүүдэй то... ... программа, өөһэдөө шэнэ шэнэ ...нүүдые гаргаха үргэн арга-бо... ...нууд бидэнэртэ олгогдоһониинь ... Энэ тогтоол болбол ажахын ...итическэ тон ехэ удхашанартай. ... юуб гэхэдэ, нютагай ажаүйлэд... ... ба промкооперациин бүтээн ... эд хэрэгсэлнүүд ба эдеэ хоо... ...үйлнүүд болбол дээрэһээ түсэб...лэгдэдэг бэшэ, харин өөһэдынь түсэбөөр үйлэдбэрилэгдэдэг, тиигээд республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай, районуудай өөһэдынь мэдэлдэ үлэдэг болоһон байха юм.

Ажалшан арадай хэрэглэхэ зүйлнүүдые, саашанхи энхэ амгалан байдалай хүгжэлтые хангаха ябадал хадаа нютагай советскэ ба партийна организацинуудай хүдэлмэри ба үүсхэлһээ, предприятинуудай үйлэдбэриин кадрнуудай өөһэдынь хүдэлмэри, үүсхэл ба шадабари дээрэһээ сэхэ дулдыдагдаха болоһон байна. Тиин үргэн хэрэглэлэй эд бараае ба эдеэ хоолые элбэгжүүлхэ талаар манай ороной ажаүйлэдбэриин гайхамшагта хүдэлмэриие гитлеровскэ зэрлигүүдэй һүжэрөөһэн дайн сэрэг нилээд ехээр таһалдуулһан байха юм.

Манай ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Главнокомандалагша нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро баатарлиг Улаан Армимнай 1945 ондо хорото дайсаниие эсэслэн үй бута сохижо, түгэс илалта туйлаһан ба мүнөө Эхэ оромнай энхэ амгалан байдалай байгуулалтые эхилээ.

Зорилго ба арга-нүхэсэлнүүд

... амгалан сагта үргэн хэрэглэлэй ... эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэд... ... ехэдхэхэ харюусалгата эрил... ...бижа, 1945 оной августын 22-то ...эй Арадай Комиссарнарай Совет ... тогтоол абтаһан байна.

... тогтоол болбол түсэбһөө гадуур ... үргэн хэрэглэлэй эд бараа... 75 процентые промтоварна карточ...өөр худалдаха эрхые область..., хизаарнуудай Арадай Комис...нуудта ба гүйсэдхэхэ комитедүүд..., түсэбһөө гадна оруулагда... 50 процентые түрүү хүдэл...дые шагналга ба хүдэлмэришэ...дые һайжаруулгада гаргашал... предприятинуудта олгоһон бай...

...эй Арадай Комиссарнарай Со... тогтоол соо нютагайнгаа сырье... хэрэглэлэй эд бараа болон ... хоолой зүйлнүүдые ехэдхэн гар... ... советскэ организацинуудай шухалын шухала зорилго болоно гэжэ заагдаһан байна. Тэрээнтэй хамта үргэн хэрэглэлэй эд бараае ехээр гаргаһан ба шанарыень һайжаруулһанай түлөө үгтэхэ нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи шатын дипломуудые байгуулһан юм.

Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай суглаан дээрэ хэлэһэн өөрынгөө түүхэтэ үгэ соо нүхэр Сталин болбол советскэ арадуудай мүнөө үеын ба ерээдүй сагай ехэ ажалай дайшалхы программа үгэһэн байна. Энэ дайшалхы программые дүүргэлгэ хадаа манай кадрнуудай дүршэл шадабари, үүсхэл тэдэнэрэй оролдолго дээрэһээ дулдыдахань лабтай.

Манай Бурят-Монголой республикын эрхэ байдалда нютагай сырьенуудые ехээр хэрэглэн, үргэн хэрэгсэлэй эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлые элбэгээр гаргаха тушаа парти ба правительствын заабариие амжалтатайгаар бэелүүлхэ бүхы арга боломжо бии.

Зарим нэгэн дүнгүүд

...ше, республикын предприяти... ба промартельнүүдэй хүдэлмэ... дутуу дунданууд нилээд ехэ ... дутуу дунданууд үргэн хэрэглэ... бараа болон эдеэ хоолой зүйл... ехээр ба олоор гаргалгада саа... баалта хэжэ байна.

...үйлэдбэриин Наркомадуудай, ...иятинуудай, промкооперациин ар... муугаар хүдэлмэрилһэн дээ... үнгэрһэн хоёр жэл соо гүрэнэй ... дүүргэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, ... эдеэ хоолой Арадай Комис... түсэбөө 87,1 процент, промкоо... управлени—84,3 процент, ...инсоюз—98,1 процент дүүргэ... 1945 оной турша соо рес... нютагай ажаүйлэдбэридэ ха... ...гэшье наркомат ба промкоо... уялгата түсэбөө дүүргээгүй. ... республика соо байгаа союзна ...тинуудай хүтэлбэрилэгшэд үр...эглэлэй эд бараа бүтээдэг өөһэ... цехүүдтэ анхаралаа хандуул..., тэдэнэй хүдэлмэридэ туһалдаг... Тиихэтэй хамта эдэ пред...нууд болбол нютагай ажаүйлэд... хүдэлмэридэ элдэб сырьенуудые ... бодото туһаламжа үзүүлхэ ар...жотой байһан аад, энээнииешье ...эгүй.

... ондо муугаар хүдэлмэрилжэ, ... нютагай ажаүйлэдбэри ...ынь нүхэр Гурьянов)—1987 ... түхэригэй, эдеэ хоолой Нарко... ...нь нүхэр Жаркой)—658 ..., БМАССР-эй Совнаркомой ... промкооперациин управлени ...нь нүхэр Константинов)— ... мянган түхэригэй, коопинсоюз ... түрүүлэгшэ нүхэр Зонин) ... мянган түхэригэй, паровоз бү... завод (директорынь нүхэр Вел... ...17 мянган түхэригэй, судноза... завод (нүхэр Востоков)—7 ... түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд ... гүрэндөө дутуу үгэһэн байна.

... оной арадай ажахын түсэбөөр ...онголой республика дотор ню...хы ажаүйлэдбэри 33365, мян...түхэригэй продукци гаргахаар то...годобо. Тэрээнһээ гадна, союзна... предприятинуудай үргэн ... эд бараа бүтээдэг цехүүд ... заводгүйгөөр) 17889 мянган ... продукци гаргаха юм.

... ондо илангаяа үргэн хэрэглэ... бараа гаргаха талаар нютагай ...бэри—7.886,7 мянган түхэригэй, союзно-федеративна предприятинууд 5560 мянган түхэригэй продукци 1945 оныхиһоо ехээр гаргаха зэргэтэй.

Дээрэ харуулагдаһан тоонууд болбол гаргагдаха продукцинуудай саашанхи ургалтые, тэрэ тоодо нютагай ажаүйлэдбэриин ба союзна предприятинуудай цехүүдэй үйлэдбэрилхэ үргэн хэрэглэлэй эд бараанай ургалтые тодорхойлно. Энэ болбол манай республикын арадай шухала шухала хэрэгсэлнүүдые хангаха тухай парти ба правительствын хэмжээ-ябуулганууд мүн.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр гаргаха тухай БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй обком болбол 1946 оной январиин 29-дэ тогтоомжо гаргажа, энэ тогтоол соогоо бодото хэмжээ-ябуулганууды харзалһан байгаа.

Нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинууд болбол үйлэдбэриингөө түхеэрэлтэнүүдые заһаха, простой зэр-зэмсэгүүдые бүтээхэ, „металлоширпотребэл" завод шэрэм шудхалаа хэхэ, „Метровес"—электроприборнуудые заһаха цехүүдые нээхэ, горпромкомбинат—хубсаһа ба бусад зүйлнүүдые сэбэрлэхэ, будаха ба утюгдэхэ мастерскойнуудые нээхэ болоно.

Эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин Наркомадай хүдэлмэрилэгшэд болбол аймагуудай эдеэ хоолой комбинадууд дээрэ хэрэглэгдэхэ сырьевой базын 60 процентыень аймаг бүхэн дээрэ байгуулха, дүй дүршэлтэ кадрнуудые бэлэдхэхэ ба бусад хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые хангаха уялгатай байна.

Түрүү ябаһан предприятинууд ба промартельнүүдтэ үгэхын түлөө ВКП(б)-гэй обкомой ба БМАССР-эй Совнаркомой табан дамжуулгын улаан туг, мүнгэн 9 шагнал байгуулагдаа. 1946 оной февралиин 15-да гараһан БМАССР-эй Совнаркомой тогтоомжоор, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлһэн предприятинууд ба артельнүүд ВКП(б)-гэй обкомой ба БМАССР-эй Совнаркомой дамжуулгын Улаан туг абалгатаяа хамта, 5.000 15.000 түхэриг хүртэр мүнгэн шагнал абаха эрхэтэй байна. Дамжуулгын Улаан туг ба мүнгэн шагнал болбол һара бүридэ үгтэхэ юм.

Муу шанартай продукцинуудые гаргаһанай ба иимэ продукцинуудые худалдаа наймаанда табилгада гэмтэй нюурнуудые харюусалгада хабзадуулхэ тухай республиканска прокуророй анхаралаа табижа байхыень дурадхаһан байна.

Гээгдэлэй гол шалтагаанууд

... оной январь һара соо нютагай ...бэри ба промкооперации, инва... кооперации болбол 1945 онтой жэшэбэл нэгэ бага дээрээр хүдэлмэрилөө гэбэшье, хангалтатай сэгнэлтэ абажа шадаагүй. Нютагай ажаүйлэдбэри продукци гаргалгаа 100 процент дүүргээ гэбэшье, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалгые 90 тухай процент болгоһон байна. Тиин республикын аймаг дээгүүрхи 22 райпромкомбинадуудай 9-ниинь түсэбөө дүүргээгүй байха юм. Ториин промкомбинат (директорынь Шишмарев), Тарбагатайн промкомбинат (директорынь Михайлов), Зэдын промкомбинат (директорынь Шодонов), Яруунын промкомбанат (директорынь Мошанов) үйлэдбэриингөө түсэб 50 гаран процент дүүргэжэ, хамагай хойно шэрэгдэжэ ябана.

Эдеэ хоолой Арадай Комиссариат январь һарын түсэбые наркомаадаараа 100 процент, тэрэ тоодо областной предприятинуудаараа—102,4 процент дүүргэһэн байна. Аймагууд дээгүүрхи эдеэ хоолой комбинадууд ба предприятинууд түсэбөө—97,4 процент дүүргээ гэбэшье, 5 предприятинууд түсэбөө таһалдуулһан байна. Энэ талаар Түнхэнэй, Баргажанай, Хориин аймагуудай эдеэ хоолой комбинадууд түсэбөө 60 гаран процент дүүргэжэ, республикын бүхы комбинадуудһаа гээгдэбэ.

Промкооперациин системэ январь һара соо хэлэшэгүй муугаар хүдэлөө. Тэрээндэ хабаатай 50 артельнүүдэй 30 артельнүүдынь түсэбөө оройдоо дүүргээгүй юм. Мүн промкооперациин Управлениин, Многопромсоюзай, Буркоопинсоюсай промартельнүүд ба мастерскойнууд хэлэшэгүй муугаар хүдэлмэрилнэ.

Многопромсоюз (түрүүлэгшэнь Панкин) февраль һара соо түсэбөө 86,9 процент дүүргэһэн ба тэрээндэ хабаатай 22 артельнүүдэй 14 артелиинь уялгата түсэбөө дүүргээгүй байна. Мүнөө нүхэр Панкинһаа парти ба правительствын хэмжээ-ябуулгануудые хэзээ дүүргэдэг болохобто гэжэ һураха саг ерээ. Хэдыдэ үргэн хэрэглэлэй эд бараае эрхим шанартайгаар гаргахын түлөө тэмсэжэ эхилхэ юм гэжэ нүхэр Панкинһаа асууха хэрэгтэй.

Эдеэ хоолой Арадай Комиссариадта хабаатай предприятинууд январиин түсэбые оройдоо 85 процент дүүргэһэн байна. Хэжэнгын, Баргажанай Бабушкин городой, Кабанскын, Хориин комбинадууд уялгата түсэбөө оройдоо 45-һаа 65 процент хүртэр дүүргэжэ, хамагай хойно шэрэгдэжэ ябана. Тиихэтэй хамта партиин айкомууд ба аймагай гүйсэдхэхэ комитедүүд эдэ комбинадуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хатуу хэмжээ абапагүй. Мүн тэрэшэлэн түс наркомадта хабаатай гүрэнэй пивын завод (директорынь нүх. Итин) түсэбөө дүүргэхэ бүхы арга-боломжотой байһан аад, тэрэнээ хэрэглэнэгүй.

Мүн тэрэшэлэн нютагай ажаүйлэдбэри февраль һара соо тон ехэ гээгдэлдэ оробо. Зарим аймагуудай районпромкомбинадууд уялгата түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй.

Иимэ дээрэһээ нютагай ажаүйлэдбэриин Наркомат, промкооперациин хүтэлбэрилэгшэд болбол нютагай ажаүйлэдбэриин продукцинуудые гаргаха талаар эгээл яралтай ба хүсэтэй хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Мүн тэрэшэлэн манай республика дотор байгаа союзна предприятинуудай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехүүд хэлэшэгүй муугаар хүдэлмэрилнэ. Жэшээлхэдэ, паровоз-бүтээлгын завод үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалгын түсэбые 1945 ондо оройдоо 12 процент дүүргэһэн байха юм. Мүнөө энэ завод болбол үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ һайжарагүй. Январь һара соо түсэбөө 16 процент дүүргэһэн, февраль ба март һарадашье тэрэ тооһоо холо ошоогүй. Мүн тэрэшэлэн мяханай комбинат, шэлэй завод, судноза һабариингын завод хамагай хойно ябана.

Аймагуудай ажаүйлэдбэри болбол үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалгада нютагай сырьенуудые хэрэглэжэ шадаагүй. Үнгэрһэн жэл соо шарга, бочко, стол, стул бусад амһартануудые 6 тээн гаргалга тон муугаар ябуулагдаһан байна. Тиин энээниие бүтээхэ модон материал хаа-хаанагүй элбэг байһаниинь мэдээжэ.

Мүн лэ кирпиисэ, известко, шабар амһартануудые үйлэдбэрилгэ, дабирхай гаргалга үнгэрһэн һаранууята ехэл муугаар ябуулагдана.

Эсэстэ, аймагууд дээгүүрхи эдеэ хоолой комбинадууд болбол мүнөөшье өөһэдынгөө дэргэдэ сырьёгой база байгуулха тухай тэмсэнэгүй. Үнгэрһэн жэл соо 200 гектар газарта элдэб таринуудые хэгдэһэн аад, тэрээнэй ехэнхи хубинь муу харууһалгатай дээрэһээ ургаагүй һэн. Энээнэй эсэстэ, эдеэ хоолой комбинадууд гүрэндөө хэдэн зуу мянган түхэригэй гарза татаһан байха юм.

Худалдаа-наймаанай организацинууд болбол үйлэдбэриин предприятинуудай бүтээһэн продукциие шалгангүйгөөр абажа, наймаанда гаргаха гэдэгынь алдуутай.

* * *

Аймагуудай баялигуудые шэнжэлхэ хэрэгтэй

(Кяхтын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ промартелиин түрүүлэгшэ Ф. Поденкын үгэһөө)

БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Быстровой элидхэл болбол республикын бүхы ажаүйлэдбэриин, промкооперациин, промартельнүүдэй коллективүүдэй туйлаһан амжалтанууд ба дутуу дунданууды элеэр тодорхойлно. Манай Куйбышевай нэрэмжэтэ артель болбол үнгэрһэн һаранууд соо ажалай бүтээсын эрхим амжалтануудые туйлажа мартын 13-ай үдэр нэгэдэхи кварталай уялгата түсэбые 100,4 процент дүүргэһэн байна.

Манай артель болбол үнгэрһэн саг соо гол түлэб арһа элдэхэ ба катанка дараха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүдые бүтээһэн байха юм. Тиин энэ зүблөөн дээрэ республикын „Заготживсырьегой" конторын хүдэлмэриие шүүмжэлхээр байна. Ушарынь „Заготживсырьегой" конторо арһа ба нооһоо тушаан абахадаа тэрээнэй шанарые харадаггүй гансахан лэ тоогой түлөө тэмсэдэг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ конторын системээр дамжуулан манай артелиин абаһан арһанууд шанар муутай, үжэжэ гутаһан гү, али хаха отологдоһон байдаг. Мүн тэрэшэлэн эндэһээ абтаһан нооһон шорой шулуугаар худхагдаһан, шэгнүүридэ хүндэ байха юм. Нооһо, арһа абахадаа бэлэдхэлэй конторонууд тэрээнэй шанарые харангүй, меринос ба юрын хониной нооһые холижорхидог зантай байна.

Мүнөө зүблөөн дээрэ республикын бүхы аймагуудай ажаүйлэдбэри ба промартельнүүдэй хүдэлмэри, нютагай сырьегой базанууд тухай хэлсэхэ зуураа, республикын аймагуудай баялигуудые шэнжэлэн үзэхэ, шэнэ шэнэ сырьевой базануудые бэдэрэн олохо хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулха ёһотойбди. Дайн сэрэгэй хэдэн жэлнүүд соо эдэ баялигуудые шэнжэлхэ хүдэлмэри ябуулагдаагүй байна.

Мүн тэрэшэлэн, промартельнүүдэй зэргэдэ хамһабариин ажахые түсэ эй ёһоор байгуулха ба хэрэглэгдэхэ зөөри материалнуудые үгэлсэхэ шухала байна гэжэ би өөрынгөө һанамжые оруулха байнаб. Мүн тэрэшэлэн транспорт тухайда тусхай анхарал хандуулха ёһотой Улан-Удын горсоведэй дэргэдэхи автоколоннын хүдэлмэриие шалгажа, тэрээндэ байгаа дутуу дунды һаяы үдэртэ усадхаха шухала байна. Ушар юуб гэхэдэ, город дээрэһээ элдэб хэрэгсэлнүүдые манай аймаг шэнги холын аймагуудта абаашаха абадал ехэ бэрхэтэй ба хэтэрхэй үнэтэй сэнтэй болодог байха юм. Иимэ дээрэһээ гаргаһан продукциин үнэ сэнгынь хямдаруулагдаха бэшэ, харин үргэлдэхэнь лабтай.

Мүн промартелиин члену—хүршэтэ хүдэлмэришэдые байра байдалаар ба эдеэ хоолоор хангаха ябадалай хэршье муу байгаа һаань, тэрээниие һайжаруулха тухай манай аймагай хүтэлбэрилхы органууд бодото хэмжээнүүдые абанагүй.

Мүнөө үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэгжүүлхын түлөө тэмсэлдэ манай промартелиин коллектив һайн амжалтануудые туйлаа гэбэшье, энэ хадаа үшөөл бага хэмжээндэ байна. Иимэһээ манай коллектив болбол Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо туйлаһан амжалтануудаа бэхижүүлэн, саашадаа улам һайнаар хүдэлмэрилхэнь лабтай гэжэ найдуулха байнаб.

Артелиин уставые сахиха хэрэгтэй

(Сэлэнгын аймагай „Боевик" артелиин цехын мастер П. Меньшиковэй үгэһөө)

Эгээл нэгэ жэлэй саада тээ манай «Боевик» гэжэ олзоборилгын артель Многопромсоюзай системын артельнүүд соо түрүүшүүлэй нэгэн байһан юм. Теэд һүүлэй жэлдэ ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар шадабаригүй хүтэлбэрилэгшэд орожо, манай артелиие нилээд ехээр хойшо татаһаниинь эли. Нэгэ жэлэй турша соо 3 түрүүлэгшэнэр һэлгэһэн байха юм.

Артелиин уставай ёһоор бүхы членүүд өөһэдынгөө дундаһаа эрхим шадабаритай хүнүүдые правлениин членээр һунгаха ёһотой байһан аад, энэ эрилтэ дүүргэгдэдэггүй, аймагай гүйсэдком гү, али партиин райкомай зүгһөө түрүүлэгшые томилон эльгээдэг байна. Тэдэ эльгээгдэһэн хүтэлбэрилэгшэдэй заримуудынь хүтэлбэрилхы шадабаригүй дээрэһээ артелиин ажахые хүгжөөхэ бэшэ, харин гэдэргэнь татадаг байна.

Жэшээлхэдэ, артелиин түрүүлэгшээр эльгээгдэһэн нүхэр Солбо Будаев гэгшэ ойрзуурхан саг соо манай промартелиин ажахые нилээд гээгдэлтэй байдалда оруулаа. Ушарынь, артелиин олзо оложо байһан яһала тааламжатай цехүүдэй байра түхеэрэлгые «һайн болгохом» гэжэ задалуулһан, кирпиисэ үйлэдбэрилдэг цехые эндэо артельдэ дамжуулан үгэһэн, правлениин түрүүлэгшын һууха кабинет заһабарилгада, гоё стул, стол түхеэрэлгэдэ хэтэрхэй ехэ гаргашануудые гаргаһан байха юм. Нүхэр Будаевай хүтэлбэрилһэн үе соо манай артель үйлэдбэриин түсэб дүүргэхэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха тухай оролдоо бэшэ, харин үнэн дээрээ өөрынгөө һууха кабинет стол, стул түхеэрхэ, нэгэ углуунһаа нүгөө углуудэ цехүүдээ нүүлгэхэ ажалтай болоһон юм. Энэ түрүүлэгшын зэзгүйтэ хаяһан кирпиисын заводой модон барилгануудые дүтын колхозууд шэрэжэ абаашаһан ба аймагай эмхи-зургаанууд пеэшэнгүүдыень задалан абаашажа байдаг. Мүн нүхэр Будаевай урда тээ байһан түрүүлэгшэ нүхэр Радна Зориктуев гэгшэ манай артелиин хүдэлмэриие дээшэ татаһан бэшэ, баһал хойшо татаһан байна. Мүнөө тэдэ «түрүүлэгшэнүүдые» муу хүдэлмэриинь түлөө гаргаад, баһа артелиин уставые мэдэдэггүй гурбадахи түрүүлэгшые томилон эльгээгээ.

Манай промартель болбол үргэн хэрэглэлэй элдэб цехүүдтэй, яһала һайн дүршэлтэдгэй байһан аад, артелиин членүүдэй байдалынь, эдеэ хоолынь муугаар хангадаг, эрхимүүдые урмашуулдаггүй, залхуу шашагуудтай тэмсэдэггүй дээрэһээ мүнөө үедэ шадабаритай кадрнуудаар дутажа байна.

Артелиин каганка, һэеы дарадаг цехын хүдэлмэришэдтэ тусхай нормо үгэхэ ёһотой байһан аад, тэрэшье энэ олон түрүүлэгшэнүүдэй һэлгэгдэхэ үе соо мартагданхай. Юуэ манай членүүд болбол „Хэзээ нэгэ һайн түрүүлэгшэ дайралдажа, байдалыемнай һайжаруулха юм" гэжэ хөөрэлдэжэ байдаг.

Мүнөө манай ороной бүхы ажалшадай урда нүхэр Сталинай табиһан түүхэтэ зорилгые бодото дээрэнь гүйсэдхэжэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые ехээр бүтээн гаргаха, шанарыень һайжаруулха, үнэ сэнгыень хямдаруулха ёһотойбди. Тиимэ тулада нютагай ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссариат ба промкооперациин хүтэлбэрилэгшэд болбол аймагуудтахи промартельнүүдэй дутуу дунда хүдэлмэринүүдые заларуулха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Манай «Боевик» промартелиин бүхы членүүд өөһэдынгөө дутуу дунданууды тэмдэглэжэ, саашанхи ажал хүдэлмэри дээрэ тологомо һайн амжалтануудые туйлахабди гэжэ республиканска нютагай ажаүйлэдбэриин ба промкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ мэдүүлхые намда даалгаһан юм.

Сабхи оёдог мастерскойнуудые шэнээр эмхидхэхэ

(„Труд" артелиин сабхиин цехые даагша П. Ставровой үгэһөө)

Үйлэдбэриин предприятинууд, заводууд, аймагуудай цевтрнүүд ба хүдөөгэй сельпонууд, холхозууд дээгүүр мастерскойнуудые эмхидхэхэ ябадал тон шухала гэжэ би һананаб. Ушарынь, энэнэй урда тээшье, мүнөөшье холын аймагуудһаа, колхозуудһаа ажалшан арад өөбхи оёхо ба хадхаха захил үгэхын түлөө город ерэдэг байха юм. Тиихэтэй хамта аймагууд ба хүдөөгэй сельпонууд дээгүүр сабхи оёдог ба хадхадаг мастерскойнуудые эмхидхэжэ болохонь лабтай.

Тэрээнһээ гадна эдэ мастерскойнууд гансахан лэ сабхи оёхо, хадхаха тэдыгээр өөрынгөө ажалые хараалха бэшэ, харин бусад хубсаһануудые хадхаха ба оёхоор эмхидхэгдэхэ ёһотой гэжэ энэ зүблөөн дээрэ би дурадхаха байнаб. Аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд бэ дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэд болбол энэ зүблөөн дээрэ иимэзүүд мастерскойн хүдэлмэри тухайда оройдоошье хэлээгүй, ушар юундэб гэхэдэ, мүнөө үедэ аймагуудаар иимэнүүд мастерской тон хомор, байгаашье һаань, тэдэнэй ажал хүдэлмэридэ туһалдаггүй байна.

Өөрынгөө хүдэлмэрилжэ байһан мастерской тухай хэдэн үгэ хэлэхэдэ иимэ байна. Манай мастерской мүнөө үедэ оёолдо хэрэглэгдэхэ зүү, хурабша, хадааһа, алха ба арһа оёдог машинануудай часть дутуутай. Энээн дээрэһээ оёгдоһон гутал хубсаһанай шанарынь муу, элдэб захилнуудые бүгэдэхэ аргаболомжоһоо хаһагданги байнабди. Үнгэрһэн жэлэй ноябрь һараһаа эхилээд эдэ шухала хэрэгсэлнүүдые бүтээхын түлөө хэдэ хэдэн захилнуудые республикын заводуудта манай артелиин хүтэлбэрилэгшэд үгэһэн байха юм. Тиин мүнөөдэр хүртэр нэгэшье зүү, табана, хадааһа, алха гэхэ мэтын зүйлнүүдые абаагүйбди. Тиихэтэй хамта манай заводууд эдээниие ямаршье бэрхэшээлгүйгөөр бүтээхэ арга-боломжотой байһаниинь эли.

Кадрнуудай талаар хэлэбэл, 1945 он соо манай артель 60 гаран эрхим сабхишадые бэлэдхэһэн байгаа. Мүнөөдэрэй байдалаар тэдэнэрэй дундаһаа оройдоо хоёр хүн артель дээрэ хүдэлмэрилнэ. Ушар юундэб гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдэй байдал һайнаар хангагдаагүй. Тиимэ дээрэһээ хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө дураар гарашадаг байха юм.

Энэ зүблөөн дээрэ аймагууд, хүдөөгэй сельпонууд ба колхозуудта мастерскойнуудые эмхидхэхэ тухай мүн лэ һанамжануудые хараалбал болохо гэжэ һананаб. Иимэ мастерскойнуудые эмхидхэлгэдэ түрүүшын үедэ дүй дүршэлтэдэй талаар, байра түхеэрэлгын талаар багахан бэрхэшээлнүүд ушарбашье, тэрээниие дабажа гараха арга-боломжотой байһамнай мэдээжэ.

Мүнөө манай артелиин бүхы коллектив болбол нүхэр Сталинай түүхэтэ үгые гүнзэгыгөөр шудалаад, өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри дээрэ бодото һайн амжалтануудые туйлахаа, ажалшан арадай эрилтые саһа саг соонь дүүргэхэ, бүтээһэн продукцинынгаа шанарые һайжаруулха уялгануудые абаад, тэрээнээ дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байнабди гэжэ зүблөөндэ хабаадагшадта мэдүүлхые намда даалгаһан юм.

Һаяхан Улан-Удын ПВЗ дээрэ бүтээгдэһэн унтаха оронууд үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудай республиканска выставкэ дээрэ харуулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тиимэ элдэб оронууд харагдана. И. Красавцевай фото.

Һарынгаа түсэб 180 процент дүүргэбэ

Улан-Удын промкомбинадай хүдэлмэрилэгшэд март һарын туршада гүрэндэ ба арад зондо үргэн хэрэглэлэй эд бараае элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө эршэмтэй һайнаар хүдэлмэрилһэн дээрэһээ, һарынгаа даалгабари 180 процент дүүргэһэн байна.

Түс комбинадай стахановецууд-патриодууд нүхэд Павлов, Зантаров, Леонов гэгшэд хододоо үндэр амжалтануудые туйлажа һайн жэшээ харуулан, залуу хүдэлмэрилэгшэдые эрхим амжалтануудта хүтэлдэг юм.

Эдэнэр болбол халаанайнгаа даалгабари 150—200 процентһээ доошо бэшээр дүүргээд, һайн шанартай продукци үйлэдбэрилдэг байна.

ТРАКТОРНУУДАА ТҮРГЭН ЗАҺАБА

Хабарай тарилгада эрхим бэлэдхэл хэхын түлөө Бүгэдэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоһон Иганцын машинно-тракторна станциин коллективэй түрүү заһабарилагшад абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

„Красный партизан" колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Пташник, Ворошиловэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Милентьев, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Большаков „Майн 1" колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Масличенко гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд трактор машинануудаа түргэн саг соо, эрхим шанартагаар заһабарилжа, МТС соохи мүрысөөндэ илаа. Мүнөө нүхэр Пташник, Милентьев гэгшэдэй бригаданууд молотилка ба комбайнуудые заһабарилжа байна.

Дээрэ дурсагдагша 4 бригаданууудай һайн хүдэлмэриие тусгаар тэмдэглэжэ, Иганцын МТС-эй дирекци эдэ заһабарилагшадта шагнал үгэһэн байха юм.

Бригадын членүүд Ельцов, Месяцева, Спирин, Багаганский, Димов, Васильев, Петров, Стариков, Добрынин, Аксенова, Кузнецов ба бусад заһабарилгын үед үлэмжэ һайн амжалтануудые туйлажа ябанад.

И. КИРЕЙЧУК.

Колхозниүүдай эдибхи үргэдэбэ

КЯХТА. (Телефоноор абтаба) Ростовско колхозни уулай хандалгада харюу болгон Больше угска сельсоветэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозэй эрэгтэй эмэгтэй членүүд хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэ мэринүүдые илаадгүй шангалхаба. Тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы машина зэмсэгүүдээ тус колхозойхид богони болзор соо бэлэн болгоо. Гадна, хоёр сеялкын орондо 4 сеялкэ заһабарилагдаһан байна.

Тарилгын газарые үтэгжүүлхын тулада поли дээгүүр наг шэхэ зөөжэ байна, үнэһэ, шубуунай аргал болон нютага булад үтэгжүүлгэнүүдые эршэтэйгээр суглуулжа байха юм. Өөртөө ба һин үрһөө һайн шанартайгаар сэбэрлээ.

Полевой хүдэлмэридэ ябаха моридни гэдажа амаралтада гаргагдаа. Тэдэнэй хүсэ шадалынь үдэр ерэхэ бүри һайжаржа байха юм. Тэрэшэлэн тарилгын үедэ хэрэглэхэ тэжээлэй фонд таһалһан байна.

Нүхэр Сталинай түүхэтэ үгэтэй танилсад байхадаа, энэхи колхозниүүдай эдибхи улам шангадаба. Тиин, хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэлые эрхим шанартайгаар түргэн саг соо дүүргэхын түлөө бултадаа мүрысэһэн байха юм.

Хүдэлмэришэ моридоо амаруулжа байна

ХЭЖЭНГЭ. (Телефоноор абтаба). Хабарай полевой хүдэлмэринүүдые агротехническэ эрхим болзорнууд соо үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ байһан аймагай түрүү колхозууд хүдэлмэришэ моридоо һайн тэжээл ба харууһан дээрэ табяад, амаруулжа эхилбэ.

Дээдэ-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ артелиие энээндэ үлгэр жэшээ болгомоор байха юм. Тус колхозойхид 110 хүдэлмэришэ моридые илгажа амаралтада гаргаад, тусгаар һайн тэжээл ба харууһанда табиһан байна. Хүндэ хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэһэн эдэ морид тусхай колхозниүүдтэ даалгагдажа үгтөө. Тэдэнэр тарилга хүртэр унамхай моридоо таргалуулжа, хүсэ шадалаар һайн болгохын түлөө бултадаа социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон байна.

Үтэлһэн эхэнэр Б. Юндунова гэгшэ 53 моридые даажа абанхай юм. Тиин, нүхэр Юндунова эдэ моридоо бараниинь тобир тарганаар харууһалжа байна.

Энэ артелиин правлени болон моринной-товарна фермэ унамхай моридые хаара тагнагда һайнаар бэлэдхэхын түлөө горьтойгоор орлдоогоо гаргажа байха юм. Имагтал тэрэнэй ашаар, хүдэлмэришэ моридынь хаһа саг соо хүндэ хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэжэ һайн тэжээл ба харууһанда табигдаба.

Малынь хээгүүр бэлшэнэ

СОСНОВО-ОЗЕРСК. (Телефоноор абтаба). Ульдиргын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ хүтөө ажалай артелиин малажалай түрүү фермэ, гүүртэ болон бригаданууд й малшад 1945—46 онуудай адуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоһон юм. Тэ энэй түрүүшын дүнгүүд дээрэһээ харахада, тэдэ малшад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Хээрын бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ хадаар эдеэлүүлһэн фермэ болон гүүртнүүдэй һүрэгүүд дунда бацунһаа эдиэ шадалтайгаар үбэлые дабажа байха юм. Нүхэр Ринчинова гэгшын хүтэлбэрилжэ байһан малажалай гүүргын малшад Намсараева, Дамбаралова, Цыремпилова ба бусад адууе һайнаар эмхидхэжэ, колхоз соохи социалистическэ мүрысөөндэ илангхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЦСПС-эй ба Наркомземэй дамжуулгын Улаан Тугые абаһан Гашэйн МТС-эй түрүүшүүд. (Зүүн гарһаа) тракторист **Алейников**; тракторна бригадын бригадир **Носов**; тракторист Федоров; электрик **Хохлова**; участково механик **Булганов**; МТС-е даагша **Гороковский**; тракторна отрядай бригадир **Бельский**; **Калашников**, **Челночков** ба **Калашникова**.

О. Зенинин фото.

Газараа һайнаар үтэгжүүлхын түлөө

Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэринүүдые агротехническэ эрхим болзорнууд соо, һайн шанартагаар үнгэргэхын түлөө эртэ тэмсэл хэжэ байһан колхозууд Бичурын аймаг соо яһала олон болоно байна.

Крупскаягай нэрэмжэтэ колхоз илангаяа һайн бэлэдхэл хэжэ аймаг соо магтаалтай ябана. Агротехникын заабариин ёһоор газараа үтэгжүүлхын зорилгоор, энэ артелиинхид поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха, үнэһэ, шубуунай аргал суглуулха мэтые эршэмэлгээр үнгэргэжэ байха юм. Энэ колхоз поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр, поли дээрэ 11.673 шарга наг шэбхэ гаргагдаһан байна. Мүн түсэбөөр хараалагдаһан 170 центнер эрэй орондо 196 центнер үнэһэн, 81 центнер шубуунай аргал ба бусад үтэгжүүлгэнүүд суглуулагдаа.

1000 гаран гектар газар саһан тогтоогдоһон байна. Үбэлэй үеын агротехническэ хэмжээ „ябуулгануудые иимээр үнгэргэжэ байһан Крупскаягай нэрэмжэтэ артелиин эрэгтэй эмэгтэй членүүд газараа һайнаар үтэгжүүлхэ хэмжээнүүдые мүнөөнһөө хараалжа байна.

Тэрэшэлэн дээрэхи колхозойхид тарилгада хэрэглэгдэхэ хүдөө-ажалай машина зэмсэгүүдэй заһабарилгые урда жэлэйхиһээ үлэмжэ һайн шанартайгаар үнгэргэжэ байна. Эндэхи түмэршэ дархашуул 61 плуг, 39 борной, 13 сеялкэ заһабарилжа дүүргэбэ. Мүн 130 хомуут тоногууд бэлэдхэгдэһэн байна.

Маргантын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үбэлэй үеын агротехническэ хэмжээ ябуулга, машина зэмсэг болон хомуут тоногуудай заһабарилгые бэшэ колхозуудһаа хурдан тэмпээр үнгэргэжэ байха юм. Энэ колхозой тарялангай бригаданууд газараа һайнаар үтэгжүүлжэ, үндэр ургаса хуряахын зорилгоор, поли дээрэ 8.408 шарга наг шэбхэ гаргаһан, 90 центнер үнэһэ, 74 центнер шубуунай аргал мэтын нютагай бусад үтэгжүүлгэнүүдые суглуулһан байна.

41 плуг, 25 борной, 4 сеялкэ, 135 хомуут тоног заһабарилагдаа.

Дээрэ дурсагдагша артелиин эрэгтэй эмэгтэй членүүд нүхэр Сталинай Москвагай городой Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ хэһэн түүхэтэ үгэдэ харюу болгон социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо 1946 ондо үндэр ургаса хуряахын түлөө хабарай тарилгада бэлэдхэлые богони болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ уялга абаа һэн. Мүнөө болоходо абаһан уялгануудаа үнэн хэрэгтээр дүүргэхэ ба һэниинь хэрэг дээрэһээ элирнэ. Тэрэшэлэн Крупскаягай нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин эрэгтэй эмэгтэй членүүд өөһэдынгөө абаһан уялгануудые хараалһан болзор соогоо хүсэд бэелүүлжэ байна.

Гэбэшье, эдэ хоёр колхозууд тарилгада бэлэдхэлые энээгээрээ хизаарлаха ёһогүй, харин бүхы юумэеэ хэдэн удаа шалгажа, дутуу дунданууд а ябуулдунгаа усадхаха байна. Тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүд тон харюусалгатай ба олон янза байһан тула, тус колхозуудай бүхы бригада, звено болон членүүд мори унаагаа хэдэн дахин шалгажа һайнаар харууһалха, кондицион эрхим шанартай үрһэ бэлэдхэхэ, полевой станууд һайнаар заһабарилха мэтын бүхы хэмжээ ябуулгануудые хүсэд бэелүүлхэ хэрэгтэ бодото анхаралаа табиха уялгатай.

Б. ЦЫРЕНОВА.

Полезой хүдэлмэридэ мори унаагаа бэлэдхэнэгүй

Хабарай полевой хүдэлмэриие хаһа болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө мүнөө хүртэр хүсэд тэмсээгүй байһан колхозууд Яруунын аймагай нютаг бүхэндэ бии гэхэдэ һэжэггүй. Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ артелиинхид тэдэ колхозуудай тоодо оролсомоор байна.

Мори унаагай байдал харууһые шалгаха комсомольско рейдын дүнгүүд хадаа дээрэхи колхозой зүдхэхэ хүсэлэй хабарай тарилгада хангалтагүйгөөр бэлэдхэгдэжэ байһыень тодоор элирүүлжэ үгөө. Юуб гэхэдэ, энэ колхозой мори унаагай олонхидынь дундаһаа доошо шадалтай боложо турашаһан байба. Аяар 20 морид бүри ехээр туража үргүүлхэ туханда хүрэһэн байгаа. Хүдөө ажалай хүндэ хүдэлмэри хэжэ ябаһан моридынь шадал шэнээгээр бүри бага болошонхой байба.

Адуу моридой байдал харууһанай иимэ муу байһан гол шалтагаан юуб гэхэдэ, тус артелиин членүүдэй унаануудта эзэн бусаар хандадаг ябадалһаа болоно. Аяар мүнөө хүртэр энэ колхозой хүдэлмэришэ морид колхозниүүдай харюусалгада даалгагдажа үгтөөдүй байһаар. Мори унаагаар хүдэлмэри хэдэг колхозниүүд хомуут тоногуудые мори бүхэндэ таруулдаггүй заншалтай. Тиимэһээ хүзүү һээрээ холоһон, нюргаа тэһэрһэн морид эндэ олон байна. Колхозниүүд Зимунт, Ковальчук ба бусад хүдэлмэришэ моридто илангаяа муугаар хандадаг байһаниинь элирүүлэгдээ. Тиигэбэшье, колхозой правлени мори унаада эзэн бусаар хандажа, тэдэниие турааһан, гэмтээһэн хүнүүдтэ энэ гэхэ хэмжээ абадаггүй байха юм.

Полевой хүдэлмэридэ мори унаагаа бэлэдхээгүй байһан дээрэхи артелиинхид энэ дутуунуудаа дары усадхаха эрэд хэмжээнүүдые абаха зорилготой.

Д. ЦЫДЕНОВ.

Харюусалгагүй ябадалай хойшолон

НОВО СЕЛЕНГИНСК. (Телефоноор абтаба). Доодо Бухэлэй сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 1945 ондо малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб түрэл бүриин малаар үлүүлэн дүүргэжэ, аймаг соо түрүү зэргэдэ ябаһан юм. Харин мүнөө болоходо, малажалда багаа анхаралаа табиһан дээрээ тус колхозойхид үбэлжэлгые хангалтагүйгөөр үнгэргэжэ байна. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон малажалай фермэ, гүүртэнүүдэй даагшад нёдондо туйлаһан эдэ тэды амжалта уу аараа һанаагаа амаршоол, үбэлжэлгын үедэ малшадай хүдэлмэриие онсо һайнаар эмхидхэхэ тушаа анхараагүй байха юм. Мүнөө болоходо энээнэй харюусалгагүй ябадалай хойшолон тудаад байна.

Үбэлжэлгын зарим дүнгүүдые гаргаад байхада, энэ колхозой аяар 157 адуу морид дундаһаа доошо шадалтай, 600 гаран эбэртэ бодо малай хүсэ шадал халаарайхиһаа һурагүй доошоо ороноһон, мянгад хони ямаан дундаһаа доошо шадалтай ба туранхай байба. Тиимэ болохоор адуу малай гарзалха ябадал үзэгдэнэ. Байгша оной январь ба февраль соо 7 мори, 4 эбэртэ бодо мал, 4 хонин үхөө. Гадна, гүүдэй улаха хаях ябадал гараа.

Адуу малайнь туража, гарзалжа байһанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон малажалай хүдэ мэрилэгшэдэй ажалдаа харюусалгагүйһөөр хандадаг дээрэһээ болоно. Хүдэ мэришэ моридто эзэн бусаар хандаха ябадал илангаяа ехээр үзэгдэдэг байна. Дундаһаа доошо шадалтай болоһон моридынь аяар мүнөө хүртэр хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдөөгүй байһаар. Гуршалхай моридые модоной бэлэдхэлдэ гаргаһан дээрэһээ аяар дүрбэн толгой үхүүлһэн байха юм.

Мори унаада эзэн бусаар хандаһан ба тэрэшэлэн хони үхэрнүүдые тураааһан, үхүүлһэн гэмтэ хүнүүд харюусалгада хабадад угааданагүй. Гадна, колхозой хүтэлбэрилэгшэд ниитын малые өөһэдөө мэдээд, ондоо тээшэнь гаргашалжа байһан бар мэдэ харуу ба.

Социалистическэ малажалые олошоруулан үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ябадал үбэлжэлгын үедэ шалгадхагдахэ байна. Тиимэдэ Кировэй нэрэмжэтэ колхозойхид энэ алдуугаа дары заһаха үбэлжэлгэ, түл абалгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэхэ зорилготой.

Г. САБЖАЕВ.

РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Түсэбөө дүүргэбэ

Буркоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэд 40 хоногой турша соо дүүргэхэ гэһэн ангай арһа бэлэдхэхэ даалгабаряа амжалтатайгаар уридшалан дүүргэбэ.

Кабанскын аймпотребсоюзай «Заготконторо» (директорынь нүхэр Целюбин) ангай арга бэлэдхэлэйнгээ түсэбые 120 процент дүүргэжэ, республика соогоо түрүү һуури эзэлнэ.

Тэрэшэлэн Баргажанай аймагай Заготконторо (директорынь нүхэр Сосновский) ба Баунтын аймпотребсоюз (түрүүлэгшэнь нүхэр Быстров) 113—115 процент түсэбөө дүүргэһэн байна.

Баунтын аймагай ангууша үбгэд—67 наһатай Петр Догончин, 76 наһатай Илья Апполонов гэгшэд ангай арһа бэлэдхэхэ түсэбөө 224 процент дүүргэжэ, амжалтануудаараа аймаг соогоо суурхана.

Мүн Кабанскын аймагай ангууша Василий Тимофеевич Белоборолов гурбан сезонойнгоо даалгабари дүүргэһэн байна.

Түмэршэ дархан—мэргэжэлтэ ангуушан

Бичурын аймагай эрхим ангуушад «Заготживсырьёгой» контородо ангай арһа тушааха даалгабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһээр үни болоо.

Тэдэнэй тоодо «Красное знамя труда» гэжэ колхозой 63 наһатай түмэршэ дархан нүхэр Куприян Матвеевич Афанасьев бии. Энэ эдибхитэй нүхэр өөрынгөө гол хүдэлмэриие һайнаар дүүргэхэһээ гадна агнуури хэжэ 18 үнэгэнэй арһа, 4 шоныи арһа ба бусадые «Заготживсырьёгой» контородо тушааһан байна. Иигэжэ 1945—46 оной агнууриин үедэ ангуушада үгтэһэн даалгабарита түсэбөө 300 процент дүүргэһэн байха юм.

6. 500 түхэриг—„Бурят-Монголой комсомолец" гэжэ корабльиин фонддо

Улан-Удын мелькомбинадай комсомолецууд (секретаринь нүхэр Полуянова) социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалай үндэр амжалтануудые туйлажа байна.

Тус комсомольско эхин организаци һаяар 25 мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдые һурган гаргахань.

Мүн эдэ комсомолецууд олонитын хүдэлмэриие комбинат соогоо муу бэшээр ябуулна. Һүүлэй мэдээгэй ёһоор эдэ комсомолецууд өөһэдынгөө дундаһаа 6.500 түхэриг суглуулжа «Бурят-Монголой комсомолец» гэжэ корабль байгуулха хэрэгтэ тушааһан байна.

Түмэр харгышад стахановска вахтада жагсаба

Зүүн-Сибириин түмэрзамай табадахи таһагай хүдэлмэришэд Верховно Соведэй Сесситэй дашарамдуулан ажалай үндэр амжалтануудые туйлахын түлөө стахановска вахтада жагсабад.

Тус таһагай патриотууд нүхэд Якимов Тубашов, Серебрянников гэгшэд халаанайнгаа даалгабари 200—220 процент хүртэр дүүргэжэ байнад.

27.733 түхэригтэ наймаа хэбэ

Стул, орон ба гэрэй бусад хэрэгсэлнүүдые худалдадаг магазин (даагшань нүхэр Бадмаев) худалдаагаа һайнаар ябуулжа байна.

Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор тус магазин март һарын туршада 40.000 түхэригэй худалдаа хэхэ байгаад, мүнөө мартын түрүүшын хахадай турша соо 27.733 түхэригэй худалдаа хээд байна. Магазиниие даагша нүхэр Бадмаев болбол СССР-эй Верховно Соведэй Сессидэ бэлэг болгон март һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаба.

Гүрэнэй завод энэ магазиниие гоё һайхан стул, шкаф, оронуудаар хангадаг байна.

350 хүниие һургана

Ямаршье ажалай амжалта мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдһөө ехээр дулдыдана гэжэ Байкало-Селенгинскэ пароходствын управлениин хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэд һайн мэдэнэ.

Тиимэ дээрэһээ тус управлениин кадрнуудай таһаг 350 хүниие курсада хабаадуулан, элдэб мэргэжэлдэ һургажа байна. Элэнэй дунда хэлхээ холбоошод, механигууд, шкипернүүд, штурманууд, матросууд ба бусад өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө хүдэлмэриингөө һүүлээр һуралсанад.

Кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ һургагшад нүхэд Адрианов, Ганичев, Малаев гэгшэд анхаралтайгаар хандажа, һуралсалайнгаа материалнуудые һурагшадта һонирхолтой һайнаар ойлгуулдаг байна.

Февраль һарын турша соо 14 хүн механигууд болоһон байна.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые суудлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Мартын 13-ай үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 13. (ТАСС). Трибуналай мартын 13-ай үглөөнэй заседани дээрэ германска армиин фельдмаршал байһан Кессельринг гэгшэһээ зэргэ асуулта үргэлжэлбэ.

Кальтенбруннерые үмөөрэгшэ адвокат Кауфманай һүүлдэ гэмнэгшэд Джексон гэршэһээ асуулта хэжэ эхилбэ.

ГЭМНЭГШЭ: Эхэнхидээ нюуса полици ба концлагерьта түшэжэ байһан гүрэнэй Германида байгуулагдаһан тухай та хэлэбэ гүт?

ГЭРШЭ: Полицида тушаалгэ хадаа намда ойлгосотой факт болоно, концлагерьнууд хадаа, минии һанахада, зорилгоо хүсэхын арга болоно.

ГЭМНЭГШЭ: Эдэ хоёр учреждениинүүд—нюуса полици ба концлагерьнууд—суудлүүлэгшэ Герман Герингээр байгуулагдаһан гү?

ГЭРШЭ: Тиимэ, гестапо болбол Герман Герингээр эмхидхэгдэһэн юм.

Еврейнүүдые хашаһан тухай гэмнэгшэ асуулта хэжэ эхилнэ. Нюуха гэжэ оролдобошье, эдэ фактнууд тухай, жэшээлхэдэ 1938 оной ноябрьда болоһон еврейнүүдые һүйдхэл тухай мэдэхэ һэм гэжэ гэршэ мэдүүлнэ. Германска армиин еврейнүүд—офицернүүдэй хашалта намналтаһаа зайлахын тула хамаг бүхы аргаараа өөрынгөө арийска бэшэ уг гарбалые далдалхаар оролдодогонь гэршэдэ мүн лэ элитэ байгаа.

Асуулта хэхэ үедөө гэмнэгшэ хадаа Польшодо ба Советскэ Союзай территори дээрэ сэрэгэй операцинуудые гэршын хүтэлбэрилһэниинь тодорхойлжо, тиихэ үедэ дайлалдажа байгаа германска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй составые ба германска армиин бомбододог ба хюдадаг авиаци хоёрой хоорондохи тэнсүүриие элирхэйлнэ.

Саашанхи асуултада гэршэ хадаа германска авиаци болбол добтолхо түсэб зорилготой һэн гэжэ мэдэрнэ.

Тэрэ хадаа Англида хүсэтэй добтолон орохын тала баригша байһан хадаа германска агаарай сэрэгэй флодые хүсэтэй болгохо мэдүүлэл Герингдэ оруулһан байгаа гэжэ гэршын үгэнһөө мэдэгдэнэ.

Советскэ комиссарнуудые буудан алаха тухай захиралта тухай асуудалда харюусан, гэршэ хадаа үнэнтэ дээрээ иимэ захиралта байгаа гэбэшье, энэ захиралтые бэелүүлһэн тухай элирхэйлгэнүүдые үгэхэһөө нэтэрүүгээр зайлана.

Партизануудтай тэмсэхэ ... эзэмдэгдэһэн оронуудай амгалан ... гаалалгүй арад зониие немецкэ ... шуһата хатуугаар хюдаһан тухай ... дал Кессельрингын асуулта ... хуби эзэлбэ. Английска гэмнэ... суэлл-Файф болбол суудлүүлэгшэ ... диин 1942 оной декабрьда гар... тээхи ба Балкандахи парти... тэмсэхэдээ юундэшье тогтохог... кэ сэрэгтэ дурадхаһан приказ... харуулна. Эдэ хайра гамгүй ... эхэнэр ба багашуул тушаашье ... шухала гэжэ суудлүүлэгшэ ... приказда онсолон тэмдэглэнэ.

ГЭМНЭГШЭ: Та энэ приказ... гүт?

ГЭРШЭ: Һананаб.

Энэнэй һүүлдэ тэрэнэй ... һан партизануудтай ехэ шанга ... хэмжээнүүд, жэшээлхэдэ пар... байдаг районуудай арад зони... алаха тухай приказые гэршэдэ ... Тэрээндэ харуулһан документ... гэршэ Кессельринг болбол ... 1944 оной июньдэ гаргаа һэм ... нана».

Нэгэ наһатай үхибүүдые ба ... тай үбгэдые алалга сэрэгэй ... гэжэ та һанана гүт?—гэжэ ... асууна.

—Үгы—гэжэ Кессельринг ...

Гэмнэгшэ гэршэдэ хэдэн ... фактнуудые һануулна.

—Эдэниие һанана гүт?— ... һээ тэрэ асууна.

—Иимэ ушарнууд олон һэн, ... бүгэдые аминдань һанажа ... гэжэ гэршэ харюусана.

Тиихэдэнь Максуэлл-Файф ... шуул ба үбгэдтэй тэмсэхэ ... Геринг» гэжэ тэршээр ком... дивизи илангаяа шалтарһан ... гэршэдэ заана. Кессельринг ... үнэн дээрэ тооложо, мүнөө Г... шэ, харин өөрыгөө хамгаалха ... визиин командовани үлэр бү... дүүлэгшэ Герингдэ амталан ... һан» тухай тоосоо ябуулаг ... гэхэдэ Геринг өөрөө энэ дивизи... лэгшэ һэн гэнэ.

Энэ харюу хадаа суудлүүл... дэ үшөө нэгэ хүндэ ушар ...

Кессельрингын асуултын ... тын 13-ай үдэшын заседани... шолуулагдана.

Мартын 13-ай үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 13. (ТАСС) Трибуналай мартын 13-ай үдэшын заседани болбол Кессельринг гэгшэһээ асуулта хэхэ ябадалые дүүргэхэ ба хоёр час хахад соо өөрынгөө «ажал ябуулгын» багахан хуби тухай хэлэхые оролдоһон гэмнэгдэгшэ Геринг гэгшэһээ асуулта хэжэ эхилгэдэ хандуулагдаһан байна.

Заседаниин эхидэ английска гэмнэгтын түлөөлэгшэ болбол 382 итальянецуудые буудаһан ушар байдал тушаа хэдэн асуудалые гэршэ Кессельрингдэ табина. Немецкэ булимтарагшадтай элээр тэмсэл ябуулжа эхилһэн итальянска арадые һүрдүүлхын тула Италидахи немецкэ засагуудаар 382 хүн буудагдажа алуулһан байгаа гэжэ гэршын худал хуурмаг харюунуудһаа тодорхойлогдоно. Италида союзнигуудай «Командос» гэжэ дэлайн десантнуудта хабаадагшадые эсэсовецүүдэй буудажа алаһан ябадал тодорхойлогдоно.

Энээнэй һүүлээр үмөөрэгшэ Штамер гэгшэ гэмнэгдэгшэ Герингын хэрэг тушаа Герингые өөрыень гэршээр дуудана. Геринг болбол тон түрүүндэ өөрынгөө биографиие хэлэжэ, Гитлерэй хуушан харилсаатай байһан ба штурмовой отрядуудые байгуулха ябадалда өөрынгөө хүтэлбэрилхы үүргэтэй байһаниие онсолон тэмдэглэнэ. Геринг болбол тэрэ хадаа «пивной путчын» үедэ хүндэ шархатай байһан дээрэһээ тэрээн тухай бурууһаар ойлгоноб гэжэ шалтаг баряад, тэрэ путчын тухай ... то хэлээд үнгэрнэ. 1927 ... Гитлертэй уулзахадаа, Геринг ... тэрээндэ рейхстагта депутат... үгэхые Гитлерэй дурадхаһан ... хүрэжэ, дахин фашистска ... дэлмэрилхээр ошо һон байна.

Герингын энэ шадабариин ... лерэй засагай хүтэлбэри... һүүлээр үргэдэһэн байна ... ябуу һан түрүүшын арга... дэй нэгэниинь хадаа Пруссиин ... байгуулга, Папенай һүүлээр ... рэнэй премьерынь болоһон ... концлагерьнуудые байгуул... Геринг болбол гитлеровецүүд ... сагта ороһонһоо хойшо өөһэд... салые хашажа эхилээ һэн ... сэхээр һайрхана.

Ямар нэгэн аргаар бидэнэй ... зайлуулагдажа болохо бай... бидэндэ эли байгаа һэн. ... жүүлхын түлөө рейхстагай ... хаха шухала байһан байна ... дэнэр рейхстагта хамагай ... биеэнь эзэлхэ ёһотой бай... ушарһаа бидэнэр болбол бай... гоо най агариие дүүргэ... дээрэһээ партинуудые тара... хаһан байнабли. Өөһэдөө ... гүй байһан партинуудые ... байгаабли»,—гэжэ Геринг ...

Саашадаа Герингһээ ... Трибуналай мартын 14-... дээрэ болохо байна.

Мартын 14-эй үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 14. (ТАСС). Трибуналай мартын 14-эй үглөөнэй заседани дээрэ гэмнэгдэгшэ Герингһээ тэрэнэй үмөөрэгшэ Штамер асуулта хэбэ. Заседаниин эхин дээрэ үмөөрэгшэ Штамер болбол гитлеровскэ партиин программа ба ажал-ябуулга, СС-эй организацинуудые байгуулга, тэдэнэй зорилго ба гэмнэгдэгшын СС-тэ хабаадаһан тухай хэдэн асуудалые гэмнэгдэгшэһээ асууба.

Геринг болбол өөрынгөө үмөөрэгшын эдэ асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр харюусана. Гэмнэгшэ болбол СС-тэ өөрынгөө ажал-ябуулга тухай хэлэхэдээ, СС гэй сэрэгэй та аар ямар нэгэн нэрэзэргэтэй байһанһаа арсана. «Эзэрхэгшэдэй раса тухай», «ажэбайдалай дайта тухай», гитлеровецүүдэй засаг булимтаран абаһан тухай ба фюрерствын принцип тухай үмөөрэгшын асуухада, Геринг харюусахадаа, тэрэ хадаа фюрерствын принцибтэ һайнаар хандаһан ба хандашье байна гэһэн ба „ажэбайдалай дайн тухай" фашистска толгоилогшодой хэлэдэг эли мэдүүл... байна. Гитлеровецүүд засаг... ран абаһанайгаа һүүлээр ... коммунистическэ ба соци... ческа партинуудай зөөриие ... абаһан байна гэжэ гэмнэгш... Герингын хэлэһэнэй ёһоор ... манида байһан профсоюзууд... лер вскэ гүрэндэ таарал... дээрэһээ тараагдаһан байна ... шэ болбол профсоюзуудай ... рһан тухай дуугарнагүй.

Ремын путчын тухай ... Геринг хэлэхэдээ, засагай ... овскэ лагерьта болоһон ш... тэмсэл тухай хэлэнэ. Энэ ... рэнэй үүргэнь Гитлерэй ... гэжэ гэмнэгдэгшын мэдү... болоно.

Герингые саашадань ... Трибуналай мартын 14-эй ... данида болохо байна.

Харюусалгата ... орлогшо Д. ЛУ...

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭЛЭЙ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ; ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Үнэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийн... и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (в.), объявлений 2-64 (2 зв.).

Н—00572

Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР.